

«...دعواهای ما دعوایی نیست که برای خدا باشد ... همه ما از گوشمان بیرون کنیم که دعوی ما برای خدا است ما برای مصالح اسلامی دعوا می‌کنیم... دعوی من و شما و همه کسانی که دعوا می‌کنند همه برای خودشان است...»

امام خمینی (ره) - صحیفه امام، جلد ۱۴ صفحه ۴۷۹

سپاهی الهی زحمت

درس
انقلاب در
مکتب صدر

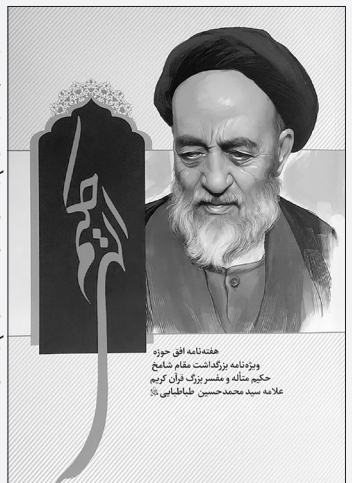
صفحه ۷

سال سی و هشتم ♦ شماره ۲۲ ♦ شماره مسلسل ۱۵۶۴ ♦ نیمه دوم بهمن ماه ۱۳۹۶ ♦ قیمت: ۵۰۰ تومان

مصاحبه افق حوزه با استاد خسروشاهی

دیدگاه‌های تقریبی استاد علامه طباطبایی

حجت الاسلام والمسلمین سید هادی خسروشاهی از شاگردان امام خمینی، علامه طباطبایی و حضرت آیت الله بروجردی هستند که تألیفات وی به زبان فارسی و عربی و بیش از ۱۰۰ جلد کتاب دیگر نیز با تحقیق، توضیح و یا مقدمه و اشرف ایشان در ایران، ایتالیا و مصر چاپ و منتشر شده است. یکی از آثار فاخر ایشان گردآوری و تدوین مجموعه آثار استاد علامه طباطبایی است که حاصل ۲۵ سال از دوران شاگردی و مصاحبت ایشان می‌باشد. افق حوزه - ویژه نامه بزرگداشت مقام شامخ حکیم متاله و مفسر بزرگ قرآن کریم - علامه سید محمد حسین طباطبایی / بهمن ۹۶

هفته نامه افق حوزه
ویژه نامه بزرگداشت مقام شامخ
حکیم متاله و مفسر بزرگ قرآن کریم
علامه سید محمد حسین طباطبایی (ره)

تعریف علامه از تقریب چگونه است؟

تعریف علامه از تقریب، آن طور که من از فرمایشات ایشان برداشت کرده و یادداشت نموده‌ام و در یکی از مقدمات کتاب‌های ایشان هم با اضافات آورده‌ام، چنین بود:

تقریب از نظر ما، به مفهوم شناخت و شناسایی صحیح اصول تشیع و عقاید واقعی اهل سنت است نه به مفهوم گرایش مذهبی به مذهب دیگر!... به عبارت روشن تر: تقریب و حفظ وحدت و اخوت اسلامی، به آن معنا نیست که ما از اصول عقاید خود دست برداریم. نه، بلکه تقریب به این معناست که ما اصل عقاید خود را حفظ کنیم و در راه تبلیغ منطقی و صحیح آن بکوشیم، تا برادران اهل تسنن و دیگران، شناخت دقیقی از تشیع داشته باشند.

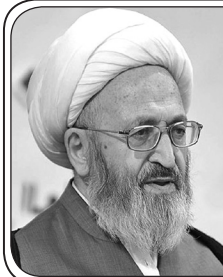
واکنش ناسزاگویی و سب و لعن در کتاب یا منبر، طبیعی است که فحاشی در کتاب و منبر خواهد بود و ما اگر اصولی و منطقی فکر کنیم، هرگز بهانه به دست دیگران نمی‌دهیم، ولی حق را هم آن طور که هست بیان می‌کنیم و با عقاید صحیح آنها هم آشنا می‌شویم.

اگر گوینده یا نویسنده‌ای ضعف و ناتوانی علمی نداشته باشد، به دنبال «شناخت منطقی» می‌رود... و در یک شناخت صحیح و منطقی، انسان هرگز دنبال «شدوژات» و «اسرائیلیات» موجود در کتاب‌های مذهبی فریقین نمی‌رود. که از این گونه اسرائیلیات همه جا هست. بلکه راه شناخت صحیح آن است که پس از مراجعه به کتب معتبر گروه دیگر، با بینش کاملاً علمی و تحقیقی درباره مسائل مورد نظر، به بحث و داوری بنشینیم! چنین است مفهوم واقعی تقریب.

ادامه در صفحه ۲

حضرت آیت الله سبحانی:

مسوولان
در ارائه مجوز کتب
به محتوا دقت
داشته باشند

صفحه ۴

رئیس دانشگاه ادیان و مذاهب
خواستار شد

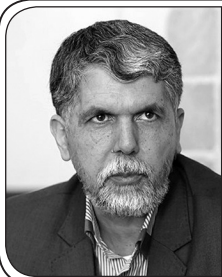
ظرفیت برقراری
ارتباط در زمینه علوم
انسانی و اسلامی با
دیگر ادیان

صفحه ۴

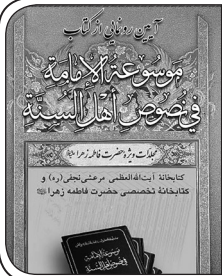
وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی:

چاپ بیش از ۲۰۰
هزار عنوان کتاب
در حوزه دین پس
از انقلاب اسلامی

صفحه ۴

مراسم رونمایی از
جلدهای موسوعه
الامامه فی نصوص
اهل السنه درباره
حضرت زهرا (علیها السلام)

صفحه ۸

گزارش خبرگزاری فارس درباره وضعیت کتابخانه‌ها در پردیسان و توضیح مرکز بررسی های اسلامی در این زمینه

استفاده قرار می‌گیرد اما بازم با توجه به اینکه ماهیت منابع این کتابخانه دینی و حوزوی است امکان استفاده کودکان، نوجوانان و اقشار مختلف از این کتابخانه وجود ندارد و امیدواریم کتابخانه‌ای به منظور خدمات رسانی به همه اقشار مختلف در این منطقه داشته باشیم.

جباری تصریح کرد: با

توجه به سرانه جمعیتی قابل توجه در پردیسان، در هر منطقه و محله نیازمند یک کتابخانه هستیم چراکه بافت جمعیتی پردیسان جوان، محصل و طلبه است و وجود مراکز دانشگاهی و علمی نیز ضرورت ساخت کتابخانه‌های جدید را افزایش می‌دهد.

وی خاطرنشان کرد: مسؤولان استان باید واقع بینانه احداث کتابخانه جدید در پردیسان را دنبال کنند چراکه این امکان وجود ندارد که در مسجدهای کتابخانه راه اندازی کنیم هر کتابخانه به امکانات خاصی نیاز دارد، مردم نیز از کتابخانه‌های عمومی انتظار دارند تا ویژگی‌های مشخصی داشته باشند.

مدیرکل کتابخانه‌های عمومی استان قم یادآور شد: ساخت کتابخانه‌های جدید در استان قم به ویژه کتابخانه پردیسان نیازمند یک اهتمام و توان جمعی در سطح استان است و اداره کل کتابخانه‌های عمومی استان قم به تنهایی نمی‌تواند به احداث چندین کتابخانه جدید اقدام کند.

حسن مالکی نژاد عضو کمیسیون فرهنگی شورای اسلامی شهر مقدس قم در گفت و گو با خبرنگار فارس گفت: باتوجه به اینکه تأسیس و تجهیز کتابخانه‌ها در حوزه فعالیت شورای شهر نیست اما از طرف شهروندان برای ایجاد کتابخانه در پردیسان درخواست‌های فراوانی وجود دارد و منطقه پردیسان از شرایط خاصی برخوردار است به همین علت می‌توانیم در اجرا و ساخت کتابخانه مورد نیاز پردیسان هماهنگی‌های لازم را انجام دهیم.

ادامه در صفحه ۸

به گزارش خبرگزاری فارس از قم، قهر مردم با کتاب به هر بهانه‌ای، یک تهدید برای فرهنگ جامعه اسلامی شمرده می‌شود و در شرایط کنونی ضرورت ترویج فرهنگ کتابخوانی برای همگان به خوبی قابل درک و فهم است اما پرداختن به این ضرورت علاوه بر اجرای برنامه‌های فرهنگی گاهی نیز نیازمند تامین زیرساخت‌های عمرانی و خدماتی است.

شهر مقدس قم به عنوان یکی از کلانشهرهای ایران و مرکز علمی جهان شیعه با حدود یک میلیون و ۳۰۰ هزار نفر جمعیت مترکم دارای ۳۶ کتابخانه عمومی است اما با این وجود منطقه پردیسان این شهر با بیش از ۲۰۰ هزار نفر جمعیت که بخش قابل توجهی از این جمعیت نیز اقشار فرهنگی، طلبه، دانشجو و دانش آموز هستند، همچنان از نعمت داشتن یک کتابخانه عمومی محروم است.

مردم پردیسان باید ساعتی را در مسیرهای پرتراфик رانندگی کنند یا روزانه بخشی از هزینه خود را به کرایه اختصاص دهند تا بتوانند از کتابخانه‌های عمومی داخل شهر قم استفاده کنند به همین علت برخی از آن‌ها به صورت کامل از رفتن به کتابخانه منصرف می‌شوند و گاهی هم دوری آن‌ها از کتابخانه سبب دوری از کتاب می‌شود.

حجت الاسلام عطاء الله جباری مدیرکل کتابخانه‌های عمومی استان قم درباره ایجاد کتابخانه جدید در منطقه پردیسان به خبرنگار فارس گفت: برای ایجاد کتابخانه عمومی در منطقه پردیسان تامین زمین مورد نیاز را پیگیری کرده و تاکنون مسکن و شهرسازی نیز همکاری مطلوبی داشته است اما با توجه به اینکه کتابخانه عمومی باید در دسترس همگان باشد و در یک نقطه مرکزی ایجاد شود که افراد نیز برای تردد با مشکلی مواجه نباشند همچنان در حال بررسی و انجام پیگیری‌های لازم هستیم.

وی اضافه کرد: هر چند اکنون کتابخانه مرکز بررسی های اسلامی به عنوان یک کتابخانه عمومی در پردیسان مورد

کتابخانه عمومی
مرکز بررسی های اسلامی
تاسیس ۱۳۹۴ ه. ش

https://t.me/lib_iscq

www.iscq.ir

قم، پردیسان، بلوار آزادی (کنال)، خیابان شهید کوچکی
خیابان شهید مخلصی - تلفن: ۳۲۸۰۷۵۵۶ (۰۲۵)

ادامه از صفحه اول

در همین رابطه، علامه طباطبایی در بیانی دیگر افزودند: متأسفانه هوچی گرانی «عوام زده» در زمان مرحوم آیت الله بروجردی، خواستند که حتی مکاتبات آن مرحوم را با شیخ شلتوت شیخ الازهر، نوعی «عقب گرد» قلمداد کنند، غافل از آن که همین نوع مکاتبات بود که سرانجام باعث گردید فتوای تاریخی شیخ الازهر، درباره جواز تعبد به شیعه صادر گردد. البته بعضی‌ها کوشیدند که هواداری منطقی از مسئله تقریب را نوعی گرایش به «تسنن!» قلمداد کنند، ولی با توجه به این که رجال و شخصیت‌های شیعی بزرگی مانند: آیت الله بروجردی، آیت الله شیخ محمد حسین کاشف الغطاء، علامه شیخ محمدرضا مظفر، علامه سید شرف‌الدین، علامه سید محسن امین عاملی و امثال آنها، هوادار و مدافع فکر تقریب بودند. «هوچی گری» و حرف‌های «عوام پسند» نتوانست کاری از پیش ببرد...

البته اینها بعضی از نکاتی بود که ایشان بیان کردند و شاید هم متن ارائه شده عین کلمات ایشان نباشد ولی مفهوم کلی آن، دیدگاه مرحوم علامه است.

... و اصولاً به نظر اینجانب می‌توان گفت که پس از نهضت اصلاحی و وحدت طلبانه مشترک سید جمال الدین اسدآبادی ـ شیعی نستوه و خستگی ناپذیر ـ و شیخ محمد عبده ـ عالم سنی روشن بین الازهر ـ در مصر، نهضت «تقریب بین مذاهب اسلامی» از درخشان‌ترین و ارزنده‌ترین نهضت‌های اصلاحی وحدت طلبانه تاریخ اسلامی معاصر است که با تأیید مراجع عالی قدر شیعه و شخصیت‌های دوراندیش سنی، و تدبیر مؤسسين عالی قدر آن، توانست در مرکز مذهبی برادران اهل سنت به وجود آید و موفقیت‌هایی کسب کند و نقطه عطفی در تاریخ روابط مسلمانان و جوامع اسلامی به شمار رود.

مهم ترین دغدغه‌های علامه طباطبایی در مسئله تقریب، پیرامون چه مباحثی بود؟
علامه طباطبایی در پاسخ به یک ناقدی که بر نشر کتاب «شیعه» ـ نشریه مکتب تشیع ـ اعتراض دارد و آن را مخالف طرح تقریب می‌داند، چنین توضیح می‌دهد:

«هدف اصلی این نشریه ـ شیعه ـ تجزیه و تحلیل اجمالی است از پیدایش و تاریخ حیات اجتماعی و فرهنگی شیعه و بس ـ و پرورش است چنین بحثی کاملاً جنبه تاریخی دارد و از وظیفه نویسنده یک بحث تاریخی، این است که انتظار شخصی و عواطف درونی خود را کنار گذاشته، در متن جریان‌ات مورد بحث، به هیچ وجه مداخله ندهد، و روابطی را که حوادث مربوط در میان اجزای خود و با محیط بیرون از خود دارد، با کمال بی‌طرفی به دست آورد.

کسی که به تاریخ پیدایش، یا حیات شیعه می‌پردازد، باید همه طوایف و فرق و طبقات شیعه را با یک چشم نگاه کند و احترام متساوی به کار برد. کسی که به مشخصات قومی شیعه در مقابل سنی نگاه می‌کند، در نظروى زیدی و اسماعیلی و امامی یکی است، و متکلم و فقیه و فیلسوف و عارف، یا اخباری و مجتهد و متشرع فرقی ندارد. او هرگز نمی‌تواند از دریچه چشم یک فرقه معین نظر کرده، با هر مخالفی که مواجه می‌شود، به اعتقاد خودش سزایش را در کنارش گذاشته آنچه می‌تواند از تکفیر و لعن و هر ناروای دیگر نثارش کرده نامش را وارونه نویسد!...

ما کاری که در این نشریه شیعه ـ انجام دادیم،

این است که علل جدا شدن یک گروه از مسلمین زمان پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله را از کثرتی که در برابر خود داشتند بیان کرده، اجمالاً رشد و نمود اجتماعی و فرهنگی شان را در اسلام روشن ساختیم، و حتی با کمال بی‌طرفی و منصفانه مواردی را که مساعی شان پیشرفت زیاد نکرده و یا متوقف شده است، ذکر نمودیم.

ما در این نشریه، در بیان طرقي که در میان شیعه از برای درک اصول معارف اسلامی ـ غیر از مسائل فقهی ـ می‌توان یافت، سه طریق: (ظواهر دینی و فلسفه و عرفان) را معرفی کرده، مدارک خود را نیز بطور روشن نشان دادیم، و مساعی‌ای که در هر یک از این راه‌ها به عمل آمده ذکر نمودیم، بی‌این که مخصوصاً نسبت به فلسفه و عرفان، ضمانت حقانیت و بطلانی به میان آورده باشیم.

و اما مسئله اتحاد اسلام، که معترض محترم ما، آن را یکی از دو مطلب عمده کتاب شمرده است، آن نوع اتحاد و همکاری است که ائمه اهل بیت علیهم السلام در صدر اسلام برای مصالح عامه اسلام با مخالفین خودشان به کار برده به واسطه آن منافع مشترک مسلمین را حفظ می‌نمودند؛ و در این باب هیچ گونه کارشکنی که به نفع دشمنان اسلام تمام می‌شد نمی‌کردند، و هرگز در خیرخواهی جامعه اسلامی فروگذاری نداشتند.

البته لزوم چنین اتحاد و اتفاقی را یک فرد شیعی نمی‌تواند انکار کند و اگر از کسی که در این راه قدمی برداشته تقدیری کرده باشیم، یکی از وظایف انسانیت را انجام داده ایم، نه این که فطرت دینی خود را گم کرده ایم. (۱)

این دیدگاه شفاف و صریح و مکتوب علامه طباطبایی در رابطه با تقریب و وحدت اسلامی است.

آثار علامه در نگاه اندیشمندان عرب و مستشرقین غربی چه جایگاهی دارد و مباحث تقریبی ایشان چه تأثیری در بینش این اندیشمندان ایجاد نموده است؟

ارزیابی این نکته نیاز به یک بررسی آکادمیک و دامنه دار دارد تا انسان بتواند تأثیر آثار علامه را در محافل دیگر و بین دانشمندان خارجی به دست آورد. ولی به طور کلی، آثاری که توسط هانری کربن از ایشان به زبان فرانسه انتشار یافت، طبق اطلاعات نخستین، بسیار مؤثر بوده و دانشمندان غربی را به تفکر و تعمق در آثار فلسفی شیعی نموده است.

ترجمه بعضی از آثار علامه به زبان انگلیسی توسط استاد دکتر حسین نصر و ویلیام چیتینگ، و تدریس بعضی از آن‌ها ـ مانند قرآن در اسلام و شیعه در اسلام در دانشگاه‌های غربی ـ هم بازده مثبت و خوبی در محافل دانشگاهی و علمی غرب داشته است.

و اما ترجمه بعضی از آثار ایشان به زبان عربی که از مصر و لبنان منتشر شده‌اند و در دنیای عرب توزیع شده‌اند، در محافل دانشگاهی و علمانی بلاد عربی با استقبال خوبی روبه رو گردیده و تأثیر خاص خود را داشته است که ارزیابی تحلیلی آن نیز نیاز به فرصت دیگری دارد.

مهم ترین دغدغه‌های تقریبی علامه در کدام یک از آثار ایشان نمود بیشتری دارد و این مباحث در چه محورهایی قابل تفکیک است؟
اصولاً علامه طباطبایی در آثار خود به جز چند مورد کوتاه، به طور مستقیم وارد مباحث خاص تقریبی نشده است و آنچه که مطرح بوده، توجه دادن به مسائل کلی عقیدتی بوده که یک متفکر عرب یا غربی را به اندیشه و تفکروا می‌دارد و او را از دایره تنگ توجه به مذهبی خاص از مذاهب اربعه باز می‌دارد و در واقع علامه طباطبایی قصد نداشته که در مسائل خاص روز، ورود مستقیم داشته باشد بلکه بحث در کلیات و عموماًست که خواننده آنها می‌تواند دیدگاه‌های خاص ایشان را به دست آورد.

دیدگاه‌های تقریبی استاد علامه طباطبایی

تا دشمنان اسلام از این اختلافات سوءاستفاده نکنند؟...

جواب: اتحاد یا تقریب اسلامی به طوری که منجر به فراموشی معارف دینی و متروک شدن دستورات مذهبی نباشد و مزایایی دینی در برداشته باشد، تردیدی در رجحان آن از نظر عقل و منطق نیست.

متأسفانه نیرویی که مسلمانان صدر اول با پیروی از تعلیمات قرآن به دست آورده و در پرتو آن، در کمتر از یک قرن، فرمانروایی قسمت اعظم معموره را به دست آوردند، بر اثر اختلاف کلمه و رها ساختن فکر اجتماعی به کلی منحل شد و ثروت واقعی و موجودیت حقیقیشان به تاراج رفت.

البته عوامل جدایی تا می‌توانستند این دو طایفه بزرگ اسلامی را از هم جدا نموندند، ولی باید همواره متذکر این حقیقت بود که اختلاف دو طایفه در فروع است و در اصول دین با هم اختلافی ندارند و حتی در فروع ضروریه دین مانند نماز، روزه، حج، جهاد و غیر آنها هم متفق‌اند و همگی قرآن و کعبه را یکی می‌دانند.

روی همین اصل هم بود که شیعیان صدر اول، هرگز از صف اکثریت کنار نرفته و در پیشرفت امور عامه اسلامی، با عموم مسلمین هرگونه تشریک مساعی و بذل نصح را می‌نمودند و هم اکنون نیز بر عموم مسلمین لازم است که اتفاق خود را در اصول آیین مقدس اسلام در نظر گرفته و از این همه فشار و ناراحتی که در طول این مدت از بیگانگان و عوامل خارجی کشیده‌اند، به خود آمده و تفرقه عملی را کنار گذاشته و در یک صف قرار گیرند و قبل از آن که دیگران این مسئله را به عنوان یک حقیقت تاریخی کشف و در کتب خود درج کنند، خود مسلمانان این حقیقت را عملاً تثبیت نمایند.

خوشبختانه دنیای اسلام کم‌کم به این حقیقت پی می‌برد و تأیید فکر تقریب بین مذاهب اسلامی از طرف مراجع شیعه برای همین منظور بود و شیخ بزرگوار الازهر نیز این حقیقت را با کمال صراحت لهجه بیان نموده و اتفاق کامل دینی شیعه و سنی را به همه جهانیان اعلام نمود و شیعه باید سیاس گزار این مرد بزرگوار بوده و از عمل بی‌آلایش وی تقدیر نماید.

و چنان که در سوال اشاره شده است، این امر، منافاتی با بحث علمی ـ تاریخی در مسائل عقیدتی ندارد و باید هم مناقشه علمی شیعه و سنی در سطح عالی، همواره ادامه یابد تا تاریکی‌ها روشن و حقایق برای عموم کشف گردد و این امر ربطی به تعصب ورزی و حمله و نشر اکاذیب ندارد....

ما از خداوند می‌خواهیم که افراد مغرض و مفسد را هدایت و اصلاح فرماید و مسلمانان را توفیق دهد که با اتحاد عملی خود مجد و عظمت گذشته را بازیابند. انه سمیع مجیب ـ محمدحسین طباطبایی» ق.م - ج ۲ / ۱۳۹۶ هـ. (۳)

این پرسش اینجانب و پاسخ مکتوب و شفاف علامه درباره تقریب، بهترین خاطره من از ایشان درباره تقریب است.

حضرتعالی سال‌های متمادی با اندیشمندان داخلی و خارجی ارتباط نزدیک داشته‌اید، آیا نسبت به اندیشه‌های علامه نقدهایی صورت گرفته است یا خیر و این نقدها را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

شخصیت‌ها و دانشمندان بسیاری از بلاد مختلف یا با علامه طباطبایی مکاتبه داشتند و یا برای دیدار ایشان به قم می‌آمدند که در بعضی از این ملاقات‌ها اینجانب هم حضور داشتم. از جمله این شخصیت‌ها یک گروه پنج نفره از دانشمندان علوم انسانی ـ فلسفی آلمان بودند که در قم، پس از بازدید از دارالتبلیغ اسلامی، به دیدار علامه طباطبایی شتافتند که بنده هم همراه آنها بودم... ادامه در صفحه بعد

ورود مستقیم درباره مسئله تقریب، شاید در همان دو سه موردی بوده که در سئوالات بالا به آنها پرداخته شد.

اصولاً علامه طباطبایی در کتاب «شیعه در اسلام» مبنای اصلی فکری خود را، و پیش از آغاز مقدمه اصلی چنین می‌نویسد: «این کتاب که به نام «شیعه در اسلام» نامیده می‌شود، هویت واقعی مذهب تشیع را که یکی از دو مذهب بزرگ اسلامی (تشیع و تسنن) است، بیان می‌کند: کیفیت پیدایش و نشو و نمای تشیع، طرز تفکر مذهبی شیعه، معارف اسلامی از نظر شیعه»، (۲) و بدین ترتیب در واقع ایشان به طور شفاف و روشن، هدف نهایی در تألیف کتاب‌هایی درباره شیعه را تشریح و تبیین «هویت واقعی مذهب تشیع» می‌دانند و معتقدند که با روشن شدن هویت واقعی تشیع، به دور از اضافات و خرافات، دو مذهب بزرگ اسلامی به هم نزدیک می‌شوند.

با توجه به این نوع اندیشه و هدف، علامه طباطبایی علاوه بر تفسیر عظیم «المیزان» و کتاب‌های متعدد و آثار پربها، به طور اخص به تألیف کتاب‌هایی ویژه درباره شیعه و تشیع می‌پردازند تا با منطق و استدلال علمی تاریخی، روشن سازند که اصولاً حقیقت شیعه چیست و تشیع واقعی کدام است؟

و در این رابطه است که کتاب‌های ارزشمند «شیعه در اسلام»، «شیعه» ـ مذاکرات با پرفسور هانری کربن ـ و «رسالت تشیع در دنیای امروز» را از خود به یادگار می‌گذرد تا اهل خرد و منطق با مطالعه آنها، به خوبی درک کنند که تشیع بیانگر هویت واقعی مفاهیم و ارزش‌های اسلامی است که علمای اهل تسنن هم، با درک و اجتهاد خود کوشندگان این راه هستند و در نتیجه پایانی، می‌توانند به یک «هدف» برسند.

اگر خاطره‌ای در مباحث تقریبی از مرحوم علامه طباطبایی به خاطر دارید بازگو کنید.

اینجانب به عنوان کوچکترین تلمیذ استاد علامه، گاهی به مناسبتی، سؤال یا سئوالاتی را به طور مکتوب خدمت استاد عرضه می‌داشتم که ایشان نیز با عنایتی خاص، پاسخ‌های لازم را ارائه می‌دادند. البته اغلب یا همه این پرسش‌ها و پاسخ‌ها را من در مجلدات مختلف آثار علامه، به تناسب موضوع کتاب‌ها، نقل کرده‌ام و آنچه که درباره تقریب مطرح کرده‌ام در واقع، سوال هشتم از یک مجموعه سئوالاتی بود که استاد به طور مکتوب پاسخ آنها را داده‌اند... و این در واقع یک خاطره ارزشمند و قابل ذکر در این زمینه است. متن سؤال بنده و پاسخ علامه چنین است:

سؤال هشتم من در آن نامه، چنین بود:

«بیعت حضرت علی علیه السلام به خاطر حفظ مصالح مسلمین با خلفای ثلاثه از نظر تاریخی محتوم است... آیا ما می‌توانیم به اصطلاح کاتولیک تراز پاپ باشیم و برخلاف راه علی علیه السلام مصالح مسلمانان را در نظر بگیریم و دامنه اختلافات غیر علمی ـ مذهبی و فرقه‌ای را دامن بزیم؟ شکی نیست که ما هوادار بحث علمی ـ در سطح عالی آن ـ هستیم، ولی کینه جویی و تحریک عواطف برادران مسلمان چه فایده‌ای دارد و چه صورتی از نظر بینش مذهبی می‌تواند داشته باشد؟ ما عملاً دیدیم که تأسیس دارالتقریب بین المذاهب الاسلامیه در قاهره و تأیید مرحوم آیت الله بروجردی، آیت الله کاشف الغطاء و علمای شیعی دیگر، نتایج درخشانی از قبیل صدور فتوای شیخ محمود شلتوت رئیس دانشگاه اسلامی الازهر درباره جواز تعبد به مذهب شیعه را داشت، آیا بهتر نیست که همان راه ادامه یابد و مباحثات علمی در سطح عالی هم، هم‌چنان برقرار باشد و به گروه‌های سنی یا شیعه مغرض و مفسد، اجازه فعالیت داده نشود

شخصیت‌های دیگری مانند: پرفسور هانری کربن، دکتر کنتز گراک، استاد علل الفاسی، دکتر عبد اللطیف السعدانی، دکتر احمد الکیالی و... باز در قم خدمت علامه رسیدند و از محضر پرفیض ایشان بهره‌مند شدند.

چاپ و نشر تفسیر «المیزان» در لبنان و توزیع گسترده آن در بلاد عربی و اسلامی، تأثیر ویژه‌ای در معرفی افکار و اندیشه‌های علامه در محافل علمی و علمائی داشت... و بعد، ترجمه بعضی آثار ایشان، توسط هانری کربن به فرانسه و دکتر نصر و ویلیام چیتیک به انگلیسی و بعضی از روشن‌اندیشان در ترکیه به زبان ترکی - و در پاکستان به زبان اردو، در روشنگری و شناساندن اندیشه‌های شیعی - توأم با احترام به مذاهب اسلامی - نقش تأثیرگذاری در بلاد عربی - اسلامی داشته است.

استاد دکتر ابراهیم دینانی، از شاگردان معروف علامه می‌گفت: من در کشورهایی که رفته‌ام حتی در مالزی و بوسنی دیده‌ام که شناختن تشیع در آن کشورها عمدتاً از روی آثار ترجمه شده هانری کربن است...

در مصر و ترکیه و الجزائر هم بنده شاهد نشر گسترده آثار علامه طباطبایی و ترجمه‌های هانری کربن بودم که بعضی از آنها به علت استقبال محافل علمی و روشن‌اندیشان، چندین بار تجدید چاپ شده بود..

در مورد نقد آثار علامه توسط اندیشمندان خارجی من بررسی مطلوبی ندارم ولی درباره نقدها و -هجمه -های داخلی، می‌توانم به طور اجمال و فهرست وار به نکاتی اشاره کنم.

یعنی در بعضی موارد اساتیدی در بحث‌های علمی - فلسفی خود، نقدهایی بر بعضی از آراء و اندیشه‌های علامه طباطبایی ابراز داشته‌اند که چون صیغه علمی داشت در پاره‌ای موارد، علامه به طور مکتوب به آنها پاسخ داده است.

از جمله این موارد بحث مرحوم آیت الله دکتر مهدی حائری یزدی در مسئله «امکان عام» و «موجبه سالبه المحمول» بود که علامه طباطبایی به طور مکتوب به آن پاسخ دادند...

و شادروان دکتر یدالله سبحانی در مسئله «خلقت انسان نخستین» دیدگاه علامه را در این امر، مورد نقد قرار داده بود. و آیت الله ناصر مکارم شیرازی در مسئله «وحی یا شعور مرموز» نظراتی در نقد دیدگاه علامه ابراز داشته‌اند.

علاوه بر این‌ها، عناصری چون جناب دکتر یحیی یثربی - شاگرد سابق علامه در قم - و جناب شیخ مرتضی رضوی و مدیر محترم فصلنامه وزین «سمات» - چاپ قم - مطالبی را به عنوان «نقد» مطرح ساخته‌اند که قابل بررسی و پاسخگویی است.

جناب آقای مردوخ یکی از علماء محترم کردستان هم، در نامه‌ای و سپس مقاله‌ای در روزنامه کیهان، به بهانه بررسی مسئله زن از دیدگاه علامه، به موضوع ازدواج موقت پرداخته

و به ایشان تاخته است که مرحوم علامه خود به پاسخگویی مکتوب به آن پرداخته است... البته ما همه موارد مطرح شده‌ای را که جنبه نقد علمی داشت و علامه به پاسخ آنها پرداخته‌اند، به تناسب موضوع، در مجلدات آثار ایشان نقل کرده‌ایم.

در مورد خاصی هم یکی از تلامذه ایشان - غفرالله له - با نقدی! غیرمنطقی، همراه با حربه «تکفیر» به میدان آمد و به بهانه بررسی بخش‌هایی از مطالب تفسیر «المیزان»، به تاخت و تاز! پرداخت و رساله‌ای تحت عنوان: «حول المیزان» منتشر ساخت که با استنکار محافل حوزوی روبه رو گردید... و اینجانب که در صدد پاسخگویی به اباطیل او بودم، که پس از اطلاع مرحوم علامه و نهی ایشان، از آن صرف نظر کردم و مؤلف آن کتاب متأسفانه، مدتی پس از نشر این کتاب، در عنفوان جوانی در گذشت که امیدواریم رحمت واسعه حق تعالی شامل حال او گردد.

علاوه بر انتقادهای علمی - بعضی از کسانی که بی‌تردید از فلسفه - به قول امام خمینی (ره) فقط فا و لام و سین! می‌دانند، مدعی شدند که: «حکمت متعالیه صدایی هزار و یک اشکال در آن هست و اگر مرحوم طباطبایی و مطهری می‌دانستند موضوع فلسفه ماده اولیه (!) است هیچ گاه بحث فلسفه روحی را مطرح نمی‌کردند... و اگر کسی بگوید انقلاب ما صداری بوده این توطئه خطرناکی است و خائن است کسی که بخواهد جا بیندازد که انقلاب ما صداری بوده است!» این فرد، و با این ادبیات و در این سطح از معلومات، این اباطیل را در به اصطلاح نقد علامه طباطبایی در فروردین ماه ۱۳۹۱ در سخنرانی خود در دانشگاه اصفهان بیان داشته است که به نظر ارزش پاسخگویی ندارد.

حوزه‌های علمیه نسبت به پاسداشت اندیشه‌های متعالی علامه طباطبایی چه وظایفی دارند؟

علاوه بر چاپ و نشر آثار علامه طباطبایی، در زمینه‌های مختلف، یکی از وظایف حوزه‌های علمیه در پاسداشت اندیشه‌های ایشان، شرح و تفسیر آن آثار است، البته شرح و تفسیر بعضی از آثار علامه طباطبایی مانند بدایة الحکمه و نهایة الحکمه، توسط بعضی از تلامذ ایشان و یا اساتید حوزه علمیه قم، خود یک گام ارزشمندی در این راستا است که خوشبختانه انجام شده است، ولی متأسفانه هنوز این امر شامل همه آثار علامه نشده است... که امیدواریم اساتید محترم و آگاهان از عمق مباحث مطرح شده توسط علامه، به این موضوع بپردازند...

اما مهم‌تر از همه، به نظر بنده آنست که هیئتی از فضایی محترم حوزه با تهیه و تنظیم «درس نامه» ای با استفاده و استناد به آثار علامه، اقدام کنند که محصول آن، به طور سیستماتیک و طبیعی در نشراندیشه‌های علامه در میان طلاب و در سطح وسیع تر تأثیرگذار خواهد بود.

مجموعه آثار علامه سید محمد حسین طباطبایی (جلد اول)

با اجازه شخص آن بزرگوار، همه آن‌ها را - غیر از تفسیر المیزان - با دقت تنظیم، تصحیح، ویرایش و آماده ساخته و برای چاپ به مؤسسه بوستان کتاب سپردند که به تدریج در بیست جلد منتشر گردید.

بوستان کتاب برای نظم و انسجام بهتر، همه آن‌ها تحت عنوان «مجموعه آثار علامه طباطبایی» در ۱۰ جلد تقدیم علاقه‌مندان می‌کند.

اولین مجلد این مجموعه شامل کتاب‌های قرآن در اسلام، شیعه در اسلام و گلچینی از معارف تشیع به تازگی توسط انتشارات مؤسسه بوستان کتاب در ۵۶۸ صفحه و به قیمت ۴۳ هزار تومان منتشر شده است.

یکی از کارهای ارزشمند حضرتعالی جمع آوری مکتوبات مرحوم علامه می‌باشد یکی از موضوعات این مکتوبات مجموعه نامه‌ها و مقالات با نگاه تقریب بین مذاهب است، آیا علامه در مکتوبات خود به این مقوله نیز پرداخته‌اند؟

همان‌طور که قبلاً اشاره کردم، مرحوم علامه در آثار خود به طور مستقیم و مشروح، به این امر نپرداخته‌اند ولی در کل، با تبیین صحیح اندیشه‌های شیعی، سعی کرده‌اند که افکار عمومی را با تقریب بین مذاهب اسلامی آشنا سازند و نکاتی را به طور خاص در این زمینه فرموده‌اند که ما آن‌ها را در همین گفتگو نقل کردیم.

نوع مکتوبات علامه در چه موضوعاتی قابل تفکیک است؟

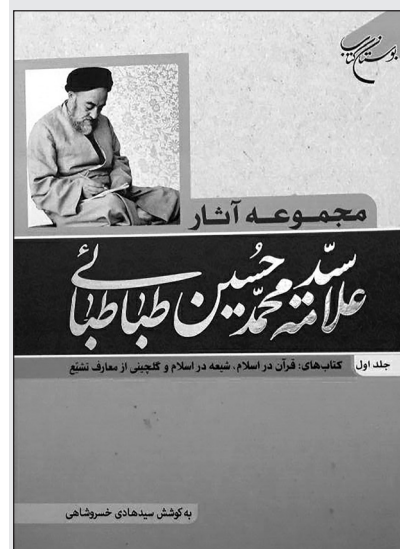
مکتوبات علامه در واقع شامل اغلب مسائل فکری - علمی است و می‌توان آنها را هم آهنگ با مسائلی دانست که ایشان در آثار خود به آن‌ها پرداخته‌اند.

تفکیک دقیق موضوعات شاید، چندان آسان نباشد اما در کل می‌توان گفت که این مکتوبات در زمینه‌های: تفسیر، حدیث، فلسفه، عرفان، تاریخ، کلام و مسائل عقیدتی مطرح شده‌اند و بررسی این البته همت کسانی را می‌طلبد که برای تنظیم و تهیه «درس نامه» از آثار علامه، کوشا خواهند بود. ارزش علمی و معرفتی این نامه‌ها و مکتوبات را می‌توان در سطح بالایی ارزیابی نمود و این نیز نیازمند بررسی و دقت و تحقیق پژوهشگران حوزوی است...

حجم این مکتوبات چقدر است و آیا همه این اسناد جمع آوری و منتشر شده‌اند یا در دست اقدام دارید؟

حجم این مکتوبات که در آخرین مجلد از آثار علامه طباطبایی که تحت عنوان کلی «سیر و سلوک سبز» منتشر شده، شامل ده‌ها نامه و سند و شعر و تقریظ و اجازات است که محصول تلاش و کوشش پیگیری است که در جمع آوری و تنظیم آنها به عمل آمده است.

یعنی تلاش و کوشش بنده در این زمینه سالیانی دراز طول کشید و علاوه بر نامه‌ها و اسناد، اجازات، تقریظ‌ها و اشعاری که توسط خود علامه طباطبایی در اختیار حقیر قرار گرفته بود، برای به دست آوردن این اسناد بدون مبالغه بیش از دویست و پنجاه بار با شخصیت‌ها و افراد و نهادهای علمی در داخل و خارج از کشور، حضوری، تلفنی و یا به طور مکتوب تماس گرفته‌ام که محصول این تلاش، در آخرین جلد از مجموعه آثار ایشان در اختیار علاقه‌مندان قرار گرفته است و البته فقط این مجلد شامل نامه‌ها و نوشته‌های ایشان نیست بلکه در مجموعه‌های قبلی - مانند جلد اول و دوم «بررسی‌های اسلامی» - باز ده‌ها مورد مطالب ابتکاری و مقالات ایشان را گردآورده‌ام که به نظر در نوع خود بی‌نظیر است. البته ممکن است این اقدام حقیر کامل نباشد و به همین دلیل اگر کسانی نامه یا مکتوبی از علامه

داشته باشند و نسخه‌ای از آن را برای تکمیل آثار علامه، برای ما بفرستند بی‌نهایت سپاسگزار خواهیم بود و در چاپ‌های بعدی کتاب از آن‌ها بهره‌مند خواهیم شد.

... برای تکمیل پاسخ به آخرین سؤال، ترجیح می‌دهم که سطور از آنچه را که در مقدمه آخرین کتاب علامه آورده‌ام، نقل کنم تا چگونگی امر روشن‌تر گردد:

«... آنچه در این کتاب وجود دارد، به حسب ظاهر، جزو آثار علمی و مرسوم علامه فقید نیست و به عنوان کتاب تألیفی او محسوب نمی‌شود؛ اما این ظاهر قضیه است، ولی حقیقت آن است که این مطالب و سطور مندرج در نامه‌ها و مکتوبات علامه طباطبایی به اشخاص مختلف و به مناسبت‌های مختلف، حاوی حقایق و نکات بی‌مانندی است که اگر گفته شود در هیچ جای دیگر از آثار علامه نمی‌توان نظیر و نمونه‌ای برایش یافت، اغراق نیست.

در کل و در واقع، این کتاب با محتویات متنوع و متعدد خود، حاوی تصویری از حکیمی بزرگ، نویسنده‌ای سترگ، فیلسوفی دقیق‌النظر و مفتری شاخص است که شاید در آثار دیگر، چنین تصویری قابل مشاهده و دریافت نباشد. آن‌جا که لطف و صمیمیتش را با اشخاص و افراد مختلف، چه آن‌ها که شناخته شده بودند و چه کسانی که ناشناخته‌اند، به وضوح می‌بینیم. آن‌جا که کرامت و بزرگواری عام و خاص احترام او را با خاص و عام می‌خوانیم؛ آن‌جا که حس مسئولیت و احساس تکلیفش را در پاسخ‌گویی به هر نامه رسیده ملاحظه می‌کنیم؛ و آن‌جا که پاسخ‌گویی شفافش را به رأی‌العین می‌بینیم، در پاسخ به هر پرسشی که از دور و نزدیک می‌رسید.

با تأمل در ابعاد و زوایای گونه‌گون این کتاب و به طور خاص، اسناد و نامه‌ها، می‌توانیم کم و کیف اخلاق این عارف و فیلسوف بزرگ را در تعامل با انسان‌ها و در مواجهه با بررسی و ارزیابی قضایا، به نظاره بنشینیم و ببینیم که چگونه سلوک می‌کرد؛ چگونه رفتار می‌کرد؛ چگونه تواضع می‌کرد و چگونه چیزی و کسی را از قلم نمی‌انداخت. سفارش و توصیه اشخاص مختلف به افراد و کسانی که می‌توانستند کارگشایی کنند. از طرف علامه‌ای جامع‌الاطراف، حس انسانی جامع‌الاطراف یک انسان خداپاور واقعی را در نظر می‌آورد؛ برای نمونه، تذکارش برای برگزاری بزرگداشت چهارصدمین سال ولادت صدر المتألهین توسط دانشگاه تهران، روح معنوی او و علاقه اش به تکریم مفاخر و بزرگان را نشان می‌دهد و چنین است قضایای دیگر، آنچه از خامه او بر کاغذهای نامه‌ها، جریان یافته است...» (۴)

امیدوارم که این توضیحات برای بیان مطلب، در مورد آخرین مجلد آثار ایشان - مکتوبات - کافی باشد، که به تناسب نقل چندین نامه سیر و سلوک - عرفانی ایشان در اول آن، نام کتاب را «سیر و سلوک سبز» انتخاب کردیم که ظاهراً با توجه به محتوای کل کتاب، انتخاب صحیحی باشد. و الله العالم

پی‌نوشت:

۱. کتاب «شیعه»، مجموعه مذاکرات با هانری کربن، چاپ بوستان کتاب، قم، ۱۳۹۰، صص ۱۸۸ و ۱۸۹.

۲. شیعه در اسلام، چاپ ششم، صص ۲۵. (نشر بوستان کتاب، قم)

۳. مجموعه: «بررسی‌های اسلامی» ج ۲، چاپ دوم، صفحات ۲۵۵ - ۲۵۷.

۴. مقدمه کتاب «سیر و سلوک سبز» چاپ قم، صفحه ۱۴ و ۱۵.

رئیس دانشگاه ادیان و مذاهب خواستار شد

ظرفیت برقراری ارتباط در زمینه علوم انسانی و اسلامی با دیگر ادیان

حجت الاسلام والمسلمین سید ابوالحسن نواب در نشست از سلسله نشست های پنجمین نمایشگاه بین المللی کتاب دین که با عنوان ضرورت گفت وگوهای ادیانی برگزار شد اظهار کرد: خداوند در قرآن کریم در بیش از ۶۰۰ آیه از ادیان دیگر نام برده است و آنها را به رسمیت شناخته است.

وی افزود: حدود یک دهم از قرآن را آیاتی تشکیل می دهد که مربوط به دیگر ادیان است و ما نمی توانیم بگوییم که در قرآن تنها از ادیان آسمانی نام برده شده است بلکه خداوند دین کافران را نیز دین دانسته است.

رئیس دانشگاه ادیان و مذاهب خاطرنشان کرد: ائمه (ع) با پیروان همه ادیان و مذاهب دیگر گفت وگو می کردند، البته امام صادق (ع) معلم و استاد مذاهب دیگر بودند و با بسیاری از غیر مسلمانان گفت وگو می کردند.

وی ادامه داد: نگاه ائمه (ع) به دیگر ادیان، نگاه حدفی نبوده است بلکه به حرف و منطق آنها توجه می کردند و با توجه به حرف و منطق آنها در مقابلشان دلایل و مستندات را بیان می کردند.

حجت الاسلام والمسلمین نواب گفت: شیعیان با تمام اقلیت های خود تنها چهار درصد از جمعیت جهان را تشکیل می دهد و ۹۶ درصد دیگر، تفکری غیر از تفکر ما دارند و حتی اگر تمام جمعیت مسلمانان را در نظر بگیریم، بیش از ۷۵ درصد از جمعیت جهان با افکار ما موافق نیستند و ما نمی توانیم با این ۷۵ درصد تعامل نداشته باشیم. وی اظهار کرد: امروز جمعیت جهان و به ویژه کشورهای اسلامی در هم تنیده شده است و با مشکلاتی که در کشورهای اسلامی پیش آمده است، پناهندگی و مهاجرت به کشورهای دیگر بر مسلمانان تحمیل شده است.

رئیس دانشگاه ادیان و مذاهب عنوان کرد: ما باید با دیگر ادیان گفت وگو و تعامل داشته باشیم و از ظرفیت آنها استفاده کنیم تا به اهداف خودمان برسیم و پیشرفت کنیم؛ در حال حاضر بعد از گذشت ۴۰ سال از پیروزی انقلاب اسلامی، افتخار ما این است که در علوم مختلف پیشرفت کرده ایم و تمام این پیشرفت با تعامل با دیگر کشورها و ادیان حاصل شده است و اگر تعامل نداشتیم پیشرفتی نیز حاصل نمی شد.

وی بیان کرد: متاسفانه حوزه های علمیه ظرفیت برقراری ارتباط در زمینه علوم انسانی و اسلامی با دیگر کشورها و ادیان را ندارند، در غیر این صورت همان پیشرفت هایی که در علم پزشکی و مهندسی حاصل شده است، باید در علوم دینی نیز حاصل می شد.

حجت الاسلام نواب با تأکید بر اینکه تعامل و ارتباط با دیگر ادیان و مذاهب ضرورت دارد تصریح کرد: متاسفانه طی ۴۰۰ سال گذشته با دیگران تعامل نداشتیم و نتوانستیم فلسفه، کلام، عرفان، فقه و مبانی اصولی خود را منتقل کنیم و بدون تردید اگر تعامل وجود داشت، امروز وضعیت علوم اسلامی در دانشگاه های غربی به این شکل نبود.

وی افزود: اگر با دیگران ادیان تعامل و گفت وگو داشته باشیم، شیعیان از انزوا خارج می شوند و می توانند معارف فقه شیعه را به دیگر ادیان نیز منتقل کنند بنا بر این اگر معارف اسلام، به صورت صحیح و اصولی بیان شود، بدون تردید در گفت وگو با دیگر ادیان، فقه شیعه تاثیرگذارتر خواهد بود.

حضرت آیت الله سبحانی:

مسوولان در ارائه مجوز کتب به محتوا دقت داشته باشند

حضرت آیت الله سبحانی با بیان اینکه در انتشار کتاب، کیفیت بسیار مهمتر از کمیت است گفت: گاهی اوقات برای برخی از کتاب هایی که محتوای مناسبی ندارند، مجوز صادر می شود درحالی که مسوولان باید به محتوای کتاب ها توجه داشته باشند و اجازه انتشار هر کتابی را صادر نکنند.

وی با بیان اینکه اسلام به کتاب توجه ویژه ای دارد اظهار کرد: پیامبر اسلام امی بودند ولی از همه امور آگاهی داشتند و همواره امت خود را به خواندن و نوشتن توصیه می کردند و این نشان دهنده توجه اسلام به کتاب و سواد است.

این مرجع تقلید عنوان کرد: یکی از برکات انقلاب اسلامی، کم شدن بی سوادی در جامعه بود، پس از پیروزی انقلاب اسلامی به سواد در جامعه توجه ویژه ای شد و خوشبختانه تاکنون نیز اقدامات بسیار موثری در این زمینه انجام شده است.

چاپ بیش از ۲۰۰ هزار عنوان کتاب در حوزه دین پس از انقلاب اسلامی

وی تصریح کرد: بخش قابل توجهی از کتاب های حوزه دین در کشور در شهر قم منتشر می شود و به همین دلیل نمایشگاه بین المللی کتاب دین فرصتی است برای اینکه پایگاه اصلی نشر دین بتواند با جهان اسلام و فراتر از آن ارتباط و تعامل فعال برقرار کند.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی عنوان کرد: یکی از موضوعات مهم این است که بررسی شود که چگونه می توان بادرک درست از جامعه امروز، کتب و تفکر دینی را توسعه داد و چه تغییراتی در جامعه پدید آمده است که اگر مبلغ و مولف دینی به آن توجه نداشته باشد، فاصله هایمان جامعه و کتب دینی افزایش پیدای کند؛ در حال حاضر متغیرها در جامعه تغییر کرده است و مولفان نمی توانند به این متغیرهایی تفاوت باشند.

است؛ نویسندگان و مولفان کشور باید در مورد این مشکلات و معضلات کتاب هایی را منتشر کنند و مسوولان نیز باید بررسی کنند که آیا کتاب های نوشته شده موجب حل مشکلات می شود یا خیر. مرجع تقلید شیعیان با تأکید بر انتشار و چاپ کتاب های مفید خاطرنشان کرد: اگر کتاب هایی وجود دارد که ضد اخلاق و دین است این کتاب ها مورد نفرت خداوند است و باید از انتشار این کتاب ها جلوگیری شود؛ در جامعه اسلامی باید کتاب هایی منتشر شود که مطابق با اخلاق و موازین اسلامی باشد.

وی ادامه داد: وجود چاپخانه ها و انتشارات متعدد در قم، نشان دهنده اوج گیری فرهنگ اسلامی در این شهر است و با توجه به اینکه قم مرکز تشیع است، باید نظارت دقیقی بر انتشار کتب در این شهر وجود داشته باشد.

کتاب های زیادی تولید و منتشر می شود. وی ادامه داد: بسیار خرسندیم که امروز شاهد برپایی نمایشگاه استانی کتاب و نمایشگاه بین المللی کتاب دین در شهر قم هستیم، کتاب به عنوان قدیمی ترین رسانه، همچنان نیز پر اثرترین رسانه است و همان گونه که مقام معظم رهبری نیز فرمودند هیچ رسانه ای نمی تواند جایگزین کتاب شود. صالحی با بیان اینکه قم خاستگاه انقلاب اسلامی است گفت: یکی از برکات انقلاب اسلامی این بود که انتشار و چاپ کتب دینی در کشور توسعه پیدا کرد به گونه ای که پس از پیروزی انقلاب اسلامی تاکنون بیش از ۲۰۰ هزار عنوان کتاب در حوزه دین چاپ شده است و شهر قم نیز پایگاه نشر کتب حوزه دین است.

حجت الاسلام والمسلمین شمس مطرح کرد

ایجاد دبیرخانه دائمی نمایشگاه کتاب دین

دین به دنبال آن هستیم، ایجاد نمایشگاه های تخصصی موضوعی است تا به عنوان مثال در این نمایشگاه به حوزه کودک، خانواده، کتاب های دانشگاهی و ... پرداخته شود چرا که این موضوعات نیز مخاطب خاص و ویژه خود را دارد.

مدیرعامل موسسه فرهنگی خرد و حیانی عنوان کرد: نمایشگاه بین المللی کتاب دین یک نمایشگاه تخصصی در حوزه دین است که با حضور ناشران داخلی و خارجی و با گستردگی بیشتری نسبت به موضوعات دیگر و در زمینه های کلام، قرآن، حدیث و ... برگزار می شود.

وی افزود: نمایشگاه کتاب دین در پی درخواست ناشران شهر قم که بیشترین فعالیت را در حوزه نشر دین دارد، و با اقدام وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در جهت وظیفه ای که در زمینه کتاب و کتاب خوانی دارد برگزار می گردد؛ این نمایشگاه در سطح نمایشگاه بین المللی تهران است؛ با این تفاوت که نمایشگاه کتاب تهران، یک نمایشگاه عمومی است ولی نمایشگاه کتاب دین یک نمایشگاه تخصصی است. آقای شمس اظهار کرد: ایجاد و راه اندازی دبیرخانه دائمی و تعیین اعضای شورای سیاست گذاری برای نمایشگاه بین المللی کتاب دین از اقداماتی بسیاری ارزشمندی بود که با حمایت ها و تلاش های وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، انجام شد؛ این اقدام موجب می شود که نگاه موضوعی به نمایشگاه داشته باشیم و بر برنامه ریزی های بلند مدت، اهداف نمایشگاه را تعیین کنیم.

عضو شورای سیاست گذاری نمایشگاه کتاب دین بیان کرد: خوشبختانه نگاه وزارت ارشاد تاکنون نگاه حمایتی بوده است و اگرچه نمایشگاه

مرجع تقلید شیعیان با بیان اینکه در انتشار کتاب، کیفیت بسیار مهمتر از کمیت است گفت: گاهی اوقات برای برخی از کتاب هایی که محتوای مناسبی ندارند، مجوز صادر می شود درحالی که مسوولان باید به محتوای کتاب ها توجه داشته باشند و اجازه انتشار هر کتابی را صادر نکنند.

حضرت آیت الله سبحانی در مراسم افتتاحیه پنجمین نمایشگاه بین المللی کتاب دین و سیزدهمین نمایشگاه کتاب استان قم اظهار کرد: برگزاری نمایشگاه بین المللی کتاب دین در قم فرصت بسیار مغتنمی است و از همه افرادی که در برگزاری این نمایشگاه تلاش کردند، تشکر می کنم. وی افزود: در حال حاضر، سال های زیادی است که کشور با مشکلات اقتصادی مواجه شده است، همچنین در فضای مجازی نیز اخلاق و دین مورد تهاجم و بمباران دشمن قرار گرفته

سید عباس صالحی در مراسم افتتاحیه پنجمین نمایشگاه بین المللی کتاب دین و سیزدهمین نمایشگاه کتاب استان قم اظهار کرد: زمانی که نام قم بیان می شود، نام کریمه اهل بیت (س) در ذهن تداعی می شود. مدفن حضرت معصومه (س) بیش از هزار سال است که محور فضیلت است.

وی افزود: نام قم، حوزه های علمیه را نیز در ذهن تداعی می کند، حوزه علمیه ای که از کهن ترین حوزه های علمیه جهان اسلام است و همچنان نیز پس از سال ها می درخشد؛ واژه دیگری که با نام قم به ذهن می آید، کتاب است.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی خاطرنشان کرد: قم از زمانی که به عنوان پایگاه تشیع در جهان اسلام نام گرفت، با کتاب متولد شد و همواره در این شهر

«حجت الاسلام والمسلمین سید محمد کاظم شمس» با اشاره به برگزاری پنجمین دوره نمایشگاه کتاب دین در استان قم اظهار کرد: برگزاری نمایشگاه های کتاب در دنیا فرصتی را برای ناشر، نویسنده و مخاطب ایجاد می کند تا با یکدیگر آشنا شوند و تعامل داشته باشند.

به گزارش ستاد خبری پنجمین نمایشگاه بین المللی کتاب دین، وی افزود: در تمام نمایشگاه هایی که در خارج از کشور برگزار می شود، کتاب ها تنها به نمایش عموم گذاشته می شود به عنوان مثال در نمایشگاه بین المللی فرانکفورت آلمان که از مهمترین نمایشگاه های بین المللی کتاب در دنیا است، کتاب ها تنها در معرض دید عموم قرار می گیرد و فروش کتاب انجام نمی شود. عضو شورای سیاست گذاری نمایشگاه کتاب دین خاطرنشان کرد: در حال حاضر به دلیل مشکلات بسیار زیادی که در فروشگاه ها، ویتترین و توزیع کتاب در کشور وجود دارد، نمایشگاه های کتاب در ایران به فروشگاه کتاب تبدیل شده اند، البته ناشران حرف های همواره تلاش می کنند تا از کارکردهای نمایشگاهی آن نیز بهره مند شوند، اما به دلیل اینکه ناشران بیشتر اوقات خود در نمایشگاه را به فروش کتاب اختصاص می دهد، زمان کافی برای ارتباط و آشنایی میان نویسندگان و مخاطبان وجود ندارد و مخاطبان نیز به دلیل اینکه اینک در نمایشگاه های کتاب توانایی خرید بیشتری کسب می کند، سعی می کنند کتاب های مورد نیاز خود را خریداری کنند.

وی با بیان اینکه حضور ناشران خارجی و بین المللی در نمایشگاه کتاب دین بسیار ارزشمند است ادامه داد: یکی از مسائلی که در نمایشگاه کتاب

در استان قم برگزار می شود، اما در سطح نمایشگاه بین المللی کتاب تهران است.

مدیرعامل موسسه فرهنگی خرد و حیانی گفت: با ایجاد دبیرخانه دائمی نمایشگاه کتاب به دنبال این هستیم تا خلل ها و ضعف ها را جبران کنیم و این نمایشگاه را به جایگاه اصلی خود برسانیم؛ تا جایی که این نمایشگاه در تقویم نمایشگاهی بین المللی گنجانده شود.

وی بیان کرد: مقرر شده است که نمایشگاه بین المللی کتاب دین تنها با حضور کشورهای اسلامی برگزار شود البته امکان داشت که کشورهای دیگر نیز در این نمایشگاه حضور داشته باشند.

آقای شمس افزود: تاکنون مراد از دین در نمایشگاه بین المللی کتاب دین، اسلام بوده است که طبیعتا در نمایشگاه های بعدی می توانیم از ظرفیت های ادیان دیگر نیز استفاده کنیم و کتاب های دیگر ادیان را نیز عرضه کنیم.

مدیرعامل موسسه فرهنگی خرد و حیانی گفت: استقبال از نمایشگاه توسط ناشران بسیار گسترده بود و حدود ۴۰۰ ناشر داخلی تقاضای حضور کردند که از میان آنها حدود ۲۰۰ ناشر غربال و تایید شدند؛ ۴۲ ناشر بین المللی نیز در این نمایشگاه شرکت می کنند.

آقای شمس اظهار کرد: گاهی اوقات برداشت ها از اهداف نمایشگاه کتاب دین متفاوت بوده است؛ در برخی موارد فکر می کردند که مراد از حوزه دین، حوزه علمیه است و طبیعتا ناشران علوم حوزوی کمتر هستند؛ اما لزوما این گونه نیست و این نمایشگاه در رابطه با جامع کتاب های دینی است.

که متأسفانه در حال حاضر بسیاری از نویسندگان به این معیارها توجه ندارند.

عضو هیئت علمی دانشگاه تهران با تأکید بر نقش صفحات مجازی در کاهش فروش کتاب اظهار کرد: در فضای مجازی برخی از اتفاقات بسیار عجیب است به عنوان مثال متأسفانه در فضای مجازی بعضی از کتاب‌های تازه منتشر و چاپ شده به صورت رایگان و غیرقانونی در اختیار همه مردم قرار می‌گیرد که این کار براساس فتوای برخی از مراجع معظم تقلید حرام شرعی است و همچنین همه ناشران نیز عدم رضایت خود را از این مسئله در صفحه اول کتاب اعلام می‌کنند.

وی ادامه داد: این مسئله که کتاب‌ها به راحتی در فضای مجازی قرار می‌گیرد نشان‌دهنده نقص سیستم‌های قانون‌گذاری در این مسئله است؛ قوه مقننه و قضاییه باید این مسئله را با جدیت پیگیری کنند تا دیگر شاهد این مشکلات نباشیم. عضو شورای سیاست‌گذاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب دین با تأکید بر اینکه باید کتاب‌های مفید در میان مردم رواج داشته باشد بیان کرد: در این زمینه کارشناسان و افرادی که در حوزه نقد کتاب فعالیت می‌کنند، باید کتاب‌های خوب و مفید را به مردم معرفی کنند.

وی با اشاره به وضعیت نامناسب اطلاع‌رسانی در حوزه کتاب اظهار کرد: امروز در دنیا مسئله دهکده جهانی مطرح شده است در حالی که ما از کتاب‌هایی که دو ماه پیش در کشور منتشر شده است، اطلاعی نداریم و این مسئله بیانگر اطلاع‌رسانی ضعیف در این زمینه است.

برگزاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب دین اثرات زیادی دارد

اگر محقق قصد داشت تا یک روایت یا متن تاریخی را پیدا کند، ساعت‌ها و یا روزها باید به دنبال آن می‌گشت و درحالی که امروز ابزارهایی در اختیار ماست که این جستجو به ۱۰ دقیقه رسیده است و در حالی که انتظار می‌رود این ابزار تأثیرات مثبت داشته باشد، اما متأسفانه موجب شده است که آثار تولیدی کم‌عمق‌تر از گذشته باشد.

وی ادامه داد: بنده حدود ۲۰ سال است که در جشنواره‌های کتاب سال جمهوری اسلامی فعالیت می‌کنم و متأسفانه شاهد هستیم که آثار، هر سال نسبت به گذشته محتوای ضعیف‌تری دارد و این مسئله یک فاجعه فرهنگی و دانشی در کشور است، زیرا زمانی که آثار خوب و پخته نداشته باشیم، اقبال به کتاب‌ها نیز کمتر می‌شود؛ همچنین این مسئله که کتاب‌های کم‌عمق با محتوای ضعیف میان مردم رواج داشته باشد آفت بزرگ است. آقای مهدوی‌راد با بیان اینکه در حال حاضر نیز کتاب‌های خوب و متناسب با نیازهای روز جامعه و مخاطب با اقبال مردم مواجه می‌شود و فروش خوبی دارد گفت: در سال‌های اخیر در موضوع امام حسین (ع) حدود ۱۲ کتاب خوب با محتوای قوی نوشته شده است، اما در میان این کتاب‌ها تنها دو کتاب به چاپ بیستم رسیده‌اند و این مسئله مشخص می‌کند که کدام کتاب، اطلاعات مورد نیاز مخاطب را ارائه می‌دهد.

وی با بیان اینکه در حاضر کمبود کتاب خوب و قوی به شدت محسوس است گفت: حداقل معیارهای کتاب قوی، داشتن نثر خوب، محتوا و درون مایه استوار و همسو با نیازهای مخاطب است

اولیه میان ناشران انجام می‌شود اما این مسئله که بخش اعظمی از آثار ما به زبان فارسی است، کار را برای تفاهم و تعامل سخت می‌کند؛ البته حضور ناشران ایرانی در این نمایشگاه برای ارتباط گیری و تعامل ضروری و مهم است.

وی با اشاره به مشکلات موجود در عرصه نشر و کتاب بیان کرد: متأسفانه در حال حاضر به دلیل شرایط و وضعیت نشر در کشور، بسیاری از ناشران به نمایشگاه‌های کتاب تنها نگاه بازاری دارند، همچنین کاهش گرایش به کتاب در جامعه از دیگر مشکلات بسیار مهم است که عوامل متعددی دارد و باید آسیب‌شناسی دقیقی در این زمینه صورت گیرد.

به گزارش ستاد خبری پنجمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب دین، مهدوی‌راد با اشاره به دلایل کاهش کتاب‌خوانی در کشور عنوان کرد: برخی علت کاهش سرانه مطالعه در کشور را گسترش فضای مجازی می‌دانند، البته فضای مجازی در این مسئله بی‌تأثیر نیست اما تنها دلیل نیست. وی افزود: ایرانی‌ها از گذشته ملت گوش بوده‌اند نه ملت چشم، به این معنی که براساس روان‌شناسی‌های اجتماعی، ایرانی‌ها بیشتر به شنیدن علاقه دارند تا دیدن و مطالعه کردن. عضو شورای سیاست‌گذاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب دین با بیان اینکه تیراژ کتاب‌های پر فروش به هزار نسخه رسیده است، اظهار کرد: یکی از مسائلی که تأثیر معکوس داشته و مشکلاتی را ایجاد کرده است، دسترسی آسان به آثار و منابع است، به عنوان مثال ۳۰ سال پیش

«حجت الاسلام والمسلمین مهدوی‌راد» در گفت‌وگو با خبرنگار ما در رابطه با برگزاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب دین در قم اظهار کرد: باتوجه به اینکه حوزه‌های علمیه زیادی در قم وجود دارد و بیشترین مصرف کتب دینی نیز در قم است، نمایشگاه بین‌المللی کتاب دین نیز در این شهر برگزار می‌شود، البته در گذشته، چهار دوره از این نمایشگاه در قم برگزار شده بود.

وی با اشاره به اینکه کتاب‌های حاضر در این نمایشگاه، کتاب‌های تخصصی حوزه دین هستند افزود: نمایشگاه بین‌المللی کتاب دین می‌تواند بسیار مهم و اثرگذار باشد، همچنین آثار برگزاری دوره‌های گذشته نمایشگاه نیز قابل بررسی و ارزیابی است.

عضو شورای سیاست‌گذاری نمایشگاه کتاب خاطرنشان کرد: در نظر داشتیم که نمایشگاه کتاب دین به صورت بین‌المللی برگزار شود و کشورهای دیگر حضور گسترده در این نمایشگاه داشته باشند که این امر به تلاش برگزار کنندگان و چگونگی ارتباطات و تعامل‌های ما با جهان اسلام و کشورهای عربی و همسایه بستگی دارد.

وی ادامه داد: برگزاری نمایشگاه کتاب دین به صورت بین‌المللی و با حضور ناشران خارجی اثرات زیادی دارد که از این آثار، وارد شدن و آشنایی ناشران، پژوهشگران و مخاطبان با کتاب‌های منتشر شده در کشورهای دیگر و همچنین آشنایی ناشران خارجی با کتاب‌های منتشر شده در ایران است.

عضو هیئت علمی دانشگاه تهران با تأکید بر ضرورت تعامل با ناشران تصریح کرد: در نمایشگاه‌های بین‌المللی، گفتگوها و تعامل‌های

حجت الاسلام والمسلمین رضا مختاری

نمایشگاه بین‌المللی کتاب دین بهترین فرصت برای افراد اهل علم و تحقیق است

شده است، کتاب در ردیف آخر نیازها قرار بگیرد. عضو شورای سیاست‌گذاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب دین تصریح کرد: نکته‌ای که باید به آن توجه شود این است که به هیچ وجه اینترنت و فضای مجازی جای کتاب را نمی‌گیرد؛ اینترنت ابزار مناسبی برای جستجوی اطلاعات است اما نمی‌تواند جایگزین کتاب و کتاب‌خوانی شود.

وی ادامه داد: مردم باید بدانند که صداوسیما و فضای مجازی بی‌نیازکننده ما از کتاب و مطالعه فیزیکی نیست. اگر مردم کتاب‌خوان شوند و میزان مطالعه خود را افزایش دهند، بسیاری از ناهنجاری‌های اجتماعی برطرف می‌شود.

آقای مختاری گفت: راه‌های مختلفی برای گسترش فرهنگ کتاب‌خوانی وجود دارد؛ یکی از آنها هدیه دادن کتاب است؛ به عنوان مثال می‌توان در موقعیت‌های گوناگون مانند اعیاد، کتاب‌هایی متناسب با فهم افراد به آنها هدیه داد.

وی بیان کرد: یکی دیگر از راه‌های گسترش کتاب و کتاب‌خوانی میان مردم، وجود کتابخانه‌های عمومی است؛ کمبود این امر نیز در کم شدن سرانه مطالعه کشور تأثیرگذار بوده است.

عضو شورای سیاست‌گذاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب دین با بیان اینکه اطلاع‌رسانی مناسب و طراحی و ظواهر زیبای کتب نیز بر کاهش و افزایش کتاب‌خوانی تأثیر دارد، عنوان کرد: متأسفانه برخی از ناشران به اینگونه مسائل اهمیت نمی‌دهند و نسبت به فرهنگ نگاه اقتصادی صرف دارند؛ نباید نسبت به فرهنگ دیدگاه کاسبانه داشت؛ طرح جلد زیبا، حروفچینی چشم‌نواز، چاپ و صحافی خوب و خوش دست بودن کتاب در جذب مخاطب تأثیر دارد.

ارتباطات و تبادلات بکوشیم. وی ادامه داد: نمایشگاه بین‌المللی کتاب دین فرصت خوبی برای حضور ناشران کشورهای اسلامی در ایران است و ما باید با ناشران قدرتمند آنها ارتباطات خوبی برقرار کنیم؛ ما باید بکوشیم تا کشورهایی مانند مصر، بحرین، قطر، عمان و... در این

نمایشگاه حضور فعال داشته باشند. عضو شورای سیاست‌گذاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب دین با اشاره به مسئله عدم اقبال عموم مردم نسبت به کتاب و کتاب‌خوانی، به بررسی علل آن پرداخت و گفت: یکی از علل عدم اقبال مردم به کتاب این است که کتاب، نسبت به سال‌های گذشته رقبا می‌هم و جدی پیدا کرده است.

وی با بیان اینکه یک رقیب جدی کتاب و کتاب‌خوانی در ایران صدا و سیما است، اظهار کرد: در سال‌های ابتدایی انقلاب اسلامی، تلویزیون تنها دارای یک یا دو شبکه بود و در ساعات محدودی پخش می‌شد؛ اما اکنون این بخش وسیع و گسترده شده است و وقت زیادی از مردم را به خود مشغول می‌کند.

آقای مختاری خاطرنشان کرد: یک رقیب دیگر کتاب‌خوانی فضای مجازی است؛ البته برخی از مردم در فضای مجازی مطالعه می‌کنند و ما نیز نباید مطالعه را تنها منحصر در کتاب و مطالعه کاغذی بدانیم و براین اساس بگوئیم که مطالعه کتب دینی کم شده است؛ چراکه بسیاری از کتب دینی در سایت‌های اینترنتی موجود است.

وی افزود: دلیل موثر دیگر در کاهش کتاب‌خوانی افزایش قیمت کتاب است که موجب

آقای مختاری گفت: نمایشگاه بین‌المللی کتاب دین بهترین فرصت را برای افراد اهل علم و تحقیق فراهم می‌کند تا تنها در یک روز، با انبوهی از کتب و محصولات جدید النشر، مواجه شوند و کتاب‌های مورد نیاز خود را تأمین کنند.

وی تصریح کرد: در برگزاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب حتی خرید کتاب نیز موضوعیت ندارد؛ آشنایی با نشریات مختلف و آگاهی از چگونگی نشر در کشورهای دیگر نیز امری مهم است که در نمایشگاه بین‌المللی کتاب محقق می‌شود.

عضو شورای سیاست‌گذاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب دین بیان کرد: در کشورهای دیگر مانند مصر که از نظر اقتصادی جزء کشورهای فقیر محسوب می‌شوند، نمایشگاه بین‌المللی کتاب با حدود چند صد هزار کتاب برگزار می‌شود که چند برابر نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران است؛ بنابراین ما نیز باید به شرکت کردن ناشران مختلف از کشورهای گوناگون در این نمایشگاه‌ها اهمیت بدهیم.

وی با اشاره به تأثیر برگزاری نمایشگاه‌های بین‌المللی کتاب در ارتباط فرهنگی میان ملت‌ها افزود: در برخی از کشورها مانند الجزایر، تونس و عربستان تنها چند عنوان کتاب از انتشارات شیعه وجود دارد؛ این یعنی اگر انبوهی از کتب شیعه به بلاد عربی مانند مصر تونس و الجزایر برود، می‌تواند بسیار موثر باشد.

مختاری اظهار کرد: مبادلات فرهنگی ما با عربستان ممکن است مشکل باشد؛ اما از آنجایی که مبادلات فرهنگی در کشورهای اسلامی دیگر مشکل‌چندانی ندارد، باید برای گسترش این

حجت الاسلام والمسلمین رضا مختاری با بیان اینکه برگزاری نمایشگاه کتاب در ایران سابقه‌ای چند دهه‌ای دارد، گفت: برگزاری نمایشگاه‌های بین‌المللی فواید بسیار زیادی دارد و کتب کشورهای دیگر را نمی‌توان تنها با نام عنوان‌ها تشخیص داد و باید از نزدیک مطالعه کرد و نوع تالیف و تحقیق آنها را بررسی نمود؛ در نمایشگاه‌های بین‌المللی این امر محقق می‌شود.

به گزارش ستاد خبری پنجمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب دین، وی افزود: برای سهولت خرید کتب ناشران بین‌المللی توسط مردم، طلاب و علما، باید نمایشگاه‌های بین‌المللی برگزار شود؛ چراکه اکثر مردم نمی‌توانند در نمایشگاه‌های خارج از کشور شرکت کنند؛ تنها برخی از مردم ممکن است در نمایشگاه‌های کتاب کشورهای مانند لبنان، قطر، مصر و... شرکت کنند که بیشتر آنها نیز ناشر بوده و برای تجارت به آنجا می‌روند. عضو شورای سیاست‌گذاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب دین خاطرنشان کرد: بهترین راه برای آشنا کردن طلاب و اهل علم با محصولات نشر در جهان، برگزاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب است چراکه افرادی که به دنبال دسترسی به منابع دینی هستند در نمایشگاه بین‌المللی کتاب می‌توانند کتاب‌های مورد نظر خود را بیابند.

وی با بیان اینکه نمایشگاه بین‌المللی کتاب دین تنها منحصر به ناشران خارجی نیست، ادامه داد: بسیاری از کتاب‌هایی که در تهران چاپ می‌شود ممکن است در شهرهای دیگر قابل دسترسی نباشد؛ در نمایشگاه بین‌المللی کتاب دین نسبت به این‌گونه کتب سهولت دسترسی ایجاد می‌گردد.

تسنیم آنلاین: طی هفت سال گذشته تظاهرات و انقلاب مردمی در بحرین با وجود سرکوبگری های دولت و اجحاف بین المللی در نادیده گرفتن تحرکات مردم بحرین همچنان ادامه دارد.

از ۱۴ فوریه سال ۲۰۱۱ دوره ای طولانی از کشتار و سرکوب و خونریزی و بازداشت و لغو تابعیت مردم بحرین و حتی اعدام بسیاری از جوانان این کشور آغاز شده است. حاکمیت بحرین گفتمان خود برای تقابل با ملت معترض خود بر اساس سرکوبگری و زور بنا نهاده و طی این هفت سال از تمامی روش های ابداعی برای سرکوب و شکنجه ملت، واردات عناصر مزدور، وارد کردن ابزارها و خودروهای زرهی جهت سرکوب ملت و... استفاده کرده است. رژیم آل سعود به عنوان برادر بزرگتر آل خلیفه با تمام پتانسیل خود وارد عرصه شده و نشان داد که شعارهای مربوط به حقوق مردم و حق شهروندی تا زمانی مورد احترام است که آسیبی به تسلط و نفوذ حاکمیت سعودی در داخل و خارج از کشور وارد نکند. با وجود تمام سرکوبگری ها و فشارهای وارد شده به ملت بحرین، مردم این کشور نشان دادند که همچنان ایستاده و به دنبال تحقق اهداف و آرمانهای اولیه در دستیابی به عدالت و مساوات و دریافت کمترین میزان از حقوق انسانی خود هستند.

نیروهای سعودی در این مدت بسیاری از مساجد قدیمی بحرین را تخریب کرده اند. نیروهای ژاندارمری اردنی شدیدترین انواع شکنجه ها را ضد بازداشت شده ها اعمال می کنند. افرادی با تابعیت های پاکستانی و هندی و بنگالی در روستاها و شهرهای بحرین جولان می دهند تا دستورات پادشاهی این کشور مبنی بر حذف تمامی عناصر منتقد نظام را اجرا کنند. آنها معترضان مسالمت آمیز را به مزدوری برای ایران متهم می کنند و هنگامی که رویکرد خصمانه این کشور با قطر آغاز شد، بهانه ای جدید برای اتهام زنی به تظاهرات کنندگان و منتقدان در دست گرفتند که همان ارتباط با قطر است. طی چند سال گذشته بحرین بعد از عربستان سعودی دومین کشور حاشیه خلیج فارس از نظر تعداد زندانیان و افراد بازداشت شده بوده است.

عزارداری امام حسین (ع) ممنوع، رابطه با اسرائیل آزاد!

در حالی که هیئت های رسمی بحرین در موزه های صهیونیستی در آمریکا و خیابان های قدس اشغالی تردد دارند و تحت تدابیر امنیتی ارتش رژیم صهیونیستی، روند عادی سازی روابط با این رژیم را دنبال می کنند، با این وجود مردم بحرین به اتهام برافراشتن پرچم های عزاداری امام حسین علیه السلام در پشت بام منازل به زندان می افتند. رویکرد عادی سازی روابط رژیم آل خلیفه با رژیم صهیونیستی جهت پیشرفت حمایت آمریکا از دولت این کشور است. آنها همچنین از دلارهای نفتی خود برای میزبانی مسابقات اتومبیلرانی فرمول یک برپایی جشنواره های هنری و دوره های مختلف گفتگوهای سالیانه در منابع استفاده می کنند تا شاید بتوانند چهره این کشور را با ثبات نشان دهند.

۴۸ هزار تظاهرات در ۷ سال

در طول این هفت سال بالغ بر ۴۸۰۰۰ تظاهرات مسالمت آمیز در گوشه و کنار بحرین برگزار شده است. این تنها آماري است که جمعیت وفاق ملی و اسلامی بحرین موفق به شمارش آنها شده است. با وجود این که جامعه جهانی این اعتراضات مستمر و گسترده را نادیده می گیرد و همچنان چشم خود را به روی انتقادات مطرح شده ضد رژیم آل خلیفه

هفت سالگی انقلاب بحرین؛ ۴۸ هزار تظاهراتی که نادیده گرفته شد

و مخفی کاری را شکستند و وجهه خونریز و قسی القلب نظام خود را با وجود تمامی فریبکاری ها و سناریوهای طراحی شده برای بهبود وضعیت رژیم آل خلیفه، به تمام دنیا نشان دادند.

سلاح های ساچمه ای، اعدام های متوالی، اخراج و لغو تابعیت مردم و اتفاقات دیگر، در این سال ها به مصیبت مشترک تمامی خانه ها و خانواده های بحرینی تبدیل شده است. در این مدت شیخ علی سلمان بازداشت شده و آیت الله شیخ عیسی قاسم مرجع بزرگ دینی در این کشور در حصر خانگی قرار گرفته است.

در سال های ابتدایی انقلاب مردم بسیار پرتحرک و شعله ور بود، رژیم بحرین با استفاده از اموال مردم اقدام به وارد کردن مزدور از کشورهای مختلفی همچون پاکستان کرد تا این ملت را سرکوب کند، آل خلیفه همچنین تلاش کرد تا با وارد کردن ارتش عربستان صدای ملت خود را قطع کند. رژیم آل خلیفه از هیچ جنایتی فروگذار نبود، چندین مسجد را ویران کرد و هزاران کارمند و دانشجو را اخراج کرد، آنها در زندان ها نیز اقدام به شکنجه زندانیان کردند اما تاکنون قادر به مهار انقلاب مردمی بحرین نشده اند.

به این ترتیب اولین دستاورد انقلاب مردم بحرین را می توان پیروزی اراده مردم است، پایداری مردم طی این ۵ سال به معنی شکست تمام طرف ها و قدرت هایی است که برای به زانو در آوردن مردم وارد عمل شدند اما نتوانست صدای مردم را قطع کند.

دومین دستاورد انقلاب بحرین سلب مشروعیت رژیم حاکم در بحرین بود. معترضان توانستند چهره واقعی رژیم آل خلیفه را پس از آن که در پس یک چهره ساختگی مخفی شده بود به جهانیان نشان دهند. ملت بحرین در طول سالهای گذشته موفق شد قضیه خود را به محافل جهانی همچون شورای حقوق بشر و پارلمان های اروپایی بکشاند، مسئله بحرین هم اکنون در محافل جهانی مطرح است. مردم موفق شدند که جلوی واردات سلاح های گشاده که قرار بود از سوئد، دانمارک، فرانسه و آمریکا به بحرین ارسال شود را بگیرند.

دستاورد سوم انقلاب بحرین، متحد کردن ملت در مطالبه تغییرات سیاسی است. این انقلاب باعث شد تا همگان متوجه اوضاع نابسامان سیاسی شده و درک کنند که بحرین نیازمند یک تغییر است، امروز هیچ شخصی در بحرین وجود ندارد که متوجه اوضاع نابسامان کشور نبوده و خواهان اصلاح و تغییر نباشد.

چهارمین دستاورد انقلاب، افشای چهره واقعی رژیم آل خلیفه در عرصه جهانی است، این انقلاب به همگان نشان داد که رژیم آل خلیفه در میان ملت منفور است و هیچ جایگاهی مردمی ندارد.

ارجاع پرونده بحرین به تمام سازمان های جهانی دستاورد دیگر صبر و اراده مردم در طول پنج سال گذشته است. هم اکنون جامعه جهانی اطلاع دارد که هیچ اجماع ملی در خصوص روند کنونی سیاست در کشور وجود ندارد و ملت آن را نپذیرفته اند، همگان می دانند که هم اکنون یک رژیم دیکتاتوری و استبدادی در بحرین حاکم است که حقوق بشر را در ساده ترین امور نقض می کند. کنفرانس های حقوق بشری که در ژنو برگزار می شوند، به روشنی از جنایات هایی که می توانند جنایت جنگی نیز تلقی شوند و از سوی رژیم آل خلیفه صورت می گیرند سخن گفته می شود.

شناخته شدن دوستان و دشمنان ملت بحرین را می توان به عنوان ششمین دستاورد انقلاب این کشور دانست. ملت بحرین در این مدت دوستان خود را شناخته و مشاهده کرده که برخی طرف ها که پیش از این مدعی دوستی و همراهی با ملت بحرین بودند، امروز چگونه آماده شلیک گلوله به سینه فرزندان شان است.

آورد. البته سایر گروه های معارض با غیر واقعی و نمایشی خواندن اصلاحات حمد و همچنین تبعیض در توزیع کرسی های پارلمان در مناطق شیعه و سنی در انتخابات شرکت نکردند و عملاً اختلاف مشی الوفاق و سایر گروه های معارض آشکار شد.

اعتراض اصلی گروه های تحریم کننده انتخابات، به قدرت کمک مجلس نیابتی در برابر مجلس شورا و مهندسی توزیع کرسی های مجلس نیابتی است به نحوی که هیچگاه شیعیان بیش از ۱۸ کرسی نمی توانند کسب کنند.

البته این اعتراضات فقط به عدم امکان مشارکت اثربخش در انتخابات پارلمانی محدود نمی شود. بلکه این گروه های معارض با محرومیت های اداری، اقتصادی و اجتماعی و سیاست های تبعیض آمیز آل خلیفه علیه شیعیان نیز مواجهند. به نحوی که شیعیان هیچ گاه پست های کلیدی مانند وزارت دفاع، دادگستری، خارجه و کشور را نمی توانند کسب کنند و همچنین سهم شیعیان از پست های عالی و میانی نیز به نسبت جمعیت ایشان اندک است. همچنین نباید فراموش کرد که یکی از اعتراضات دائمی این گروه ها به سیاست اعطای تابعیت بحرینی به غیر بحرینی های مهاجر همگرا با حاکمیت و تغییر ترکیب جمعیتی این کشور به نفع خاندان آل خلیفه است.

پس از خشونت های میدان اللؤلؤ و سرکوب معترضان توسط رژیم آل خلیفه، تظاهرات و اعتراضات مردمی گسترده تر شد و بخش عمده ای از مردم به جمع انقلابیون پیوستند. همچنین در این شرایط نمایندگان جمعیت الوفاق نیز از پارلمان استعفا کردند. در این مرحله گروه های مختلف درخواست رژیم برای گفت و گو را با پیش شرط هایی رد کردند. از جمله این پیش شرط ها استعفای دولت و نخست وزیر، شیخ خلیفه، عمومی پادشاه - که از سال ۱۹۷۱ نخست وزیر این کشور بوده و به فردی مستبد و ضد شیعه معروف است - پایان حضور ارتش در خیابان ها و پذیرش ایده سلطنت مشروطه بود که از سوی الوفاق مطرح شد. در این برهه گروه های معارض بحرینی با توجه به خواسته های خود به دو دسته تقسیم شدند. دسته اول به رهبری الوفاق با تاکید بر رویکرد واقع بینانه و عدم امکان انقلاب و سرنگونی رژیم در بحرین به دلیل شرایط خاص جغرافیایی، جمعیتی این کشور و حمایت های آمریکا، انگلیس و عربستان سعودی از رژیم آل خلیفه، خواستار اصلاح نظام و ایجاد حکومت سلطنت مشروطه و دولت منتخب بودند و دسته دوم با شعار همپیمانی برای جمهوری متشکل از سه گروه جریان الوفاء الاسلامی، جنبش حق و جنبش آزادگان اسلامی بحرین رویکرد واقع بینانه را در عبرت از تجربه اصلاحات در دهه گذشته و وعده های نمایشی آل خلیفه دانسته و گزینه براندازی نظام و ایجاد نظام جمهوری دموکراتیک را مطرح ساختند.

دستاوردهای انقلاب مردمی بحرین

مردم بحرین طی این سالها دستاوردهای زیادی داشته اند. آنها موفق شدند چهره واقعی پادشاهی که تحت عنوان منشور ملی خود را به حاکمیت ملت بحرین تحمیل کرده بود را به تمام جهان نشان دهند. بحرینی ها دیوارهای سکوت

می بندد، اما مردم بحرین همچنان به گزینه های خود پایبند هستند و تعریفی متمدن از انقلاب خود ارائه کرده اند. آنها همچنان دستان خود را به سمت سلاح دراز نکرده اند و می خواهند ثابت کنند که رویکرد مسالمت آمیز انقلاب آنها تصمیمی بدون بازگشت است.

مردم بحرین از صبح تا شب تظاهرات گسترده ای را در گرامیداشت سالگرد آغاز انقلاب مردمی خود آغاز کرده و در مناطق مختلف این کشور جمع شده و شعار بقای انقلاب خود را در تعهد خود به اهداف اصیل انقلاب مبنی بر براندازی رژیم آل خلیفه تاکید کردند. این تظاهرات ها همراه با درگیری های شدید تظاهرات کنندگان با نیروهای رژیم آل خلیفه بود که با وجود استفاده از تمامی ابزارهای ارباب و تهدید مردم، موفق به جلوگیری از برگزاری تظاهرات توسط آنها نشده بودند.

سابقه بحران مشروعیت آل خلیفه و انقلاب بحرین

پس از استقلال بحرین در سال ۱۹۷۱ میلادی چالش اصلی خاندان حاکم آل خلیفه کسب مشروعیت سیاسی و تحکیم پایه قدرت خود بود. از این رو خاندان حاکم تلاش کرد با تدوین قانون اساسی و برگزاری انتخابات پارلمانی در نیمه اول دهه ۱۹۷۰ میلادی، با انگیزه قانونی ساختن حاکمیت خود و مشارکت نسبی مردم زمینه این مشروعیت را فراهم آورد. اما دیری نگذشت که با مخالفت پارلمان با تصویب «قانون امنیت دولتی» در سال ۱۹۷۵ میلادی، امیر بحرین پارلمان را منحل کرد. بر اساس این قانون هرگونه اقدام یا موضع گیری علیه دولت، مخالفت با امنیت کشور تلقی می شد و حکومت اجازه داشت افراد مظنون را به سرعت بازداشت و بدون محاکمه زندانی کند. این ماجرا آغاز کشمکش های مردم و حاکمیت بود و برخوردهای طولانی دهه های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ میلادی را به دنبال داشت.

با مرگ شیخ عیسی بن سلمان و به قدرت رسیدن فرزند وی «حمد بن عیسی» پادشاه کنونی بحرین، تلاش های جدیدی برای پایان دادن به کشمکش ها و ایجاد ثبات سیاسی از سوی آل خلیفه از سر گرفته شد. حمد بن عیسی در فوریه ۲۰۰۱ تصمیم به برگزاری همه پرسی در خصوص منشور ملی اصلاحات گرفت.

منشور اصلاحات حمد بن عیسی با رای ۹۸٫۴ درصدی در سال ۲۰۰۱ میلادی به تأیید مردم بحرین رسید. در این منشور، تأسیس پارلمان منتخب، تفکیک قوا، استقلال قوه قضائیه، حمایت از حقوق سیاسی زنان و آزادی های مدنی وعده داده شده بود. شیعیان امیدوار شدند که در پرتو این اصلاحات به جایگاه در خوری در ترکیب سیاسی این کشور دست یابند و منشور ملی آغازی بر پایان دوره محرومیت سیاسی آنها باشد.

زمان زیادی برای اثبات دروغ های خاندان حاکم در انجام اصلاحات سیاسی در کشور نیاز نبود و بعد از همه پرسی سرکوبگری ها علیه مردم بیشتر شد. اقلیت های شیعه سرکوب شده حاکمیت را به تزویر و سوء استفاده از اعتماد مردم به وعده های پیش بینی شده در منشور متهم کردند و در مقابل، حاکمیت استدلال می کرد که مردم با رأی بالای خود به منشور، اختیار اصلاحات و تأسیس نظام مشروطه سلطنتی را به پادشاه تفویض کرده اند. سرخوردگی اپوزیسیون موجب شد تا آنها نخستین انتخابات پارلمانی را در سال ۲۰۰۲ میلادی تحریم کنند.

با این وجود مخالفان دولت در دوره های آینده، تحریم انتخابات را راه درستی برای نشان دادن اعتراض خود ندانستند، جمعیت الوفاق به عنوان مهم ترین گروه شیعی در انتخابات سال های ۲۰۰۶ و ۲۰۱۰ شرکت کرد و توانست به ترتیب ۱۷ و ۱۸ کرسی از مجموع ۴۰ کرسی پارلمان را به دست

دارد، از ایدئولوژی آن الهام گرفته و رهسپار انقلاب شوند. عامل مکتب از نظر شهید صدر خود با سه شرط قابل تحقق است: «اولاً وجود یک مکتب، ثانیاً تلقی صحیح جامعه از آن مکتب و ثالثاً ایمان جامعه به آن مکتب». این سه عامل می‌توانند مکتب را به عامل محرک اساسی برای نهضتی انقلابی تبدیل کنند. به نظر ایشان مسلمانان این مکتب را به صورت کامل در اختیار دارند و کافی است با شناخت صحیح از آن و ایمان به اصول مکتب بتوانند نهضت اسلامی به پا کنند.

۲- شرایط زمانی و موقعیت: شهید صدر اعتقاد دارد پدیده انقلاب را نمی‌توان به عواملی همچون تصادف، اقبال یا حتی مشیت الهی نسبت داد چراکه این خلاف سنت الهی و نافی اراده بشر خواهد بود. گرچه ایشان بر «امداد الهی» و تأثیر یاری خداوند در تحقق انقلاب تأکید می‌ورزند اما آماده بودن شرایط خارجی را نیز جزو عواملی می‌دانند که گاهی نقش اساسی در چگونگی پیشبرد یک نهضت ایفا می‌کنند. ایشان انقلاب شوروی را اینگونه مثال قرار می‌دهد: «در مقام مقایسه می‌توانیم از انقلابی که لنین در روسیه رهبری کرد مثال بزنیم که به عواملی همچون جنگ جهانی اول، تزلزل امپراتوری تزار و (نهایتاً) ایجاد محیط مناسب برای دگرگونی و عواملی جزئی‌تر چون سالم ماندن لنین در سفری که به روسیه داشت و در آن انقلاب را رهبری کرد، بستگی داشت» لذا موقعیت و شرایط از نگاه شهید صدر در وقوع انقلاب، مسئله مهم و تعیین‌کننده است، چراکه به گفته ایشان: «برنامه خدا این است که باید شرایط به سبک طبیعی و عادی معمول حاصل بشود.»

۳- عامل رهبری: شهید صدر معتقد است انقلاب توسط عاملی قابلیت اجرا می‌یابد که خود از نظر فکری بر مکتبی که انقلاب براساس آن شکل می‌گیرد، مسلط باشد. ایشان به عنوان مثال در خصوص انقلاب امام زمان (عج) نیز اینگونه می‌نویسد: «مسلم است باید حجم فکری آن شخص بزرگ اندیشه که در مقام اجرای تحول در سراسر جامعه بشری است؛ از حجم محیطی که می‌خواهد آن را دگرگون کند بیشتر باشد.»

۴- تشکیلات و تحزب: یکی از مهم‌ترین ابزارهای مورد اشاره شهید صدر که عامل تحقق انقلاب است، وجود تشکیلاتی است که مردم را در اجرای نهضت، بسیج عمومی کند. چنین تشکیلات و تحزبی در نگاه ایشان جزو ضروریات یک نهضت انقلابی است و حتی ایشان شکل‌گیری این زمینه را جزو واجبات حرکت اجتماعی می‌دانند: «مسلماً اگر پیامبر (ص) در زمان ما می‌زیست، به اقتضای حکمت خود روش‌های تبلیغی و تشکیلاتی دوران معاصر را به کار می‌گرفت. حقیقت آن است که روش دعوت ایشان با شیوه سازماندهی و تشکیلات بیگانه نبوده است. همسو کردن تلاش‌هایی که در راستای اسلام صورت می‌گیرد، یکپارچه کردن آنها و برگزیدن شیوه‌ای بارور و ثمربخش در جهت ایجاد فضای تشکیلاتی در عصر ما نه تنها مجاز و مشروع است؛ بلکه چون تغییر جامعه و بسیج آن در راه خدا و مقابله با کفر منوط با آن است، واجب می‌باشد.»

۵- سایر عوامل: شهید صدر عوامل دیگری را نیز در آثار خود به عنوان عامل موفقیت یک نهضت بیان کرده‌اند که از میان آنها می‌توان به نقش «اراده انسان‌ها و تصمیم به حرکت»، «وحدت و اتحاد نظر»، «امید»، «شعور اجتماعی» و... اشاره کرد که همگی این شرایط نهایتاً در وقوع یافتن یک نهضت انقلابی مؤثرند.

درس انقلاب در مکتب صدر

چنین می‌نویسد: «دعوت به اصلاح هدفش ترمیم بخشی معین از جامعه است و در چارچوب فعالیت عملی خود از سایر جنبه‌های فاسد واقعیت اجتماعی نیز که از پایه‌های اساسی و شالوده زیربنای اصلی است، چشم‌پوشی می‌کند.»

و اما نهضت دوم که شهید صدر آن را «الثوره» یا همان انقلاب می‌داند، حرکتی ریشه‌دارتر و منطبق با بینش عمیق در راستای تحول بنیادین است: «نهضت انقلابی در حالی که از واقعیتی که امت دست به گریبان آن است، درک دقیق و برداشت عمیق دارد، مطلقاً تسلیم جو موجود و شرایط جاری نمی‌شود و چون جو را نسبت به اصول مکتبی و فکری خودش در تعارض و تضاد می‌بیند، «سرسختانه» به دگرگونی عمیق و تحول بنیادین آن همت می‌گمارد و در این رهگذر با مدد از غنای رسالتی که بردوش دارد، نوید زندگی جدید و مبتنی بر پایه مکتب و بارور از غنای ایدئولوژیک می‌دهد، حیاتی که معیارهای گذشته را به گورستان تاریخ فرستاده و در طرح جدید و انقلابی، زندگی فردی و اجتماعی و فعالیت‌های دولتی را سرو سامان می‌دهد.»

با توجه به متن فوق می‌توان تعریف جامعی از انقلاب در اندیشه شهید صدر ارائه کرد که قابل تطبیق و بررسی با تعاریف نظریات اندیشمندان بزرگ غربی از انقلاب است. چنین تعریفی شامل چندکلیدواژه اصلی «آگاهانه بودن»، «مقابله با وضع موجود»، «سرسختانه و کوبنده بودن»، «عمیق و در پی تحول بنیادین»، «به دنبال شکل دادن به زندگی نوین»، «مبتنی بر یک مکتب و ایدئولوژی» و «کنار گذاشته شدن معیارهای گذشته» خواهد بود.

زمانی که محورهای این تعریف را با تعاریف نظریه‌پردازان بزرگ انقلاب همچون «آرنت» و «هانتینگتون» مقایسه کنیم، متوجه دو وجه تمایز اصلی و اختلاف در این تعریف می‌شویم که عبارتند از: ۱- اعتقاد شهید صدر به ضرورت شکل‌گیری درک دقیق از واقعیت‌های موجود توسط مردم. جامعه در این حالت ابتدا به جایگاه و وضعیت خودش پی می‌برد، و فضای حاکم و رویه‌های موجود را غیرمنطبق با هنجارهای ارزشی خود تلقی می‌کند و با چنین تشخیصی به مقابله با وضع موجود برمی‌خیزد. با چنین تعریفی شهید صدر، برخی تعاریف انقلابی از جمله در مکتب مارکسیست را زیر سؤال می‌برد چراکه مارکسیست‌ها، انقلاب را اثر جبر تاریخ می‌دانند و آگاهی و بینش انسان‌ها را در تحقق یافتن یا نیافتن انقلاب عامل اصلی بر نمی‌شمرند. شهید صدر با تأکید بر ارادی و آگاهانه بودن انقلاب، اینگونه نظر مارکسیسم را رد می‌کند: «از آنجا که مارکسیسم می‌خواهد قانون انقلاب اجتماعی را از جهش در طبیعت یا ترکیبات شیمیایی استخراج کند باید گفت نتیجه عکس خواهد گرفت. چون در این حالت انقلاب اجتماعی صرفاً با عوامل بیرونی و دیالکتیکی تفسیر می‌شوند و در واقع این شرایط خارجی هستند که با تکمیل شدن، انقلاب‌ها را شکل می‌دهند و در غیر این صورت هیچ حرکت و جهشی رخ نمی‌دهد. (همچون آب که برای جوشیدن به عامل خارجی حرارت نیاز دارد)، در این حالت، دیگر نمی‌توان طبق ادعای آنها، انقلاب را امری قهری دانست چراکه همان‌طور که می‌توان آب را از عوامل گرم‌کننده بیرونی دور نگه داشت، می‌توان جامعه را نیز از عوامل به وجود آورنده انقلاب‌ها، به دور نگه داشت.»

۲- «مکتبی بودن» انقلاب؛ بدین معنی که هر حرکت انقلابی مبتنی بر مجموعه‌ای از اصول فلسفی و فکری شکل می‌گیرد. شهید صدر ادیان آسمانی را «مکاتبی» می‌داند که ذات آنها انقلابی

جوان آنالین: شهید سیدمحمدباقر صدر از جمله عالمان معاصر شیعه است که درباره شرایط و زمینه‌های «انقلاب اسلامی» سخنانی منسجم برگرفته از مکتب اسلام ارائه کرده است. ایشان ضمن تکیه بر ارکان نظری سنت‌های حاکم بر تاریخ به امکان سنجی انقلاب برای جوامع اسلامی عصر حاضر پرداخته و گرچه کمتر به این مهم اشاره شده، اما می‌توان ایشان را یکی از بازوهای تئوریک امام خمینی (ره) در ترویج نظریه حکومت اسلامی دانست. شهید سیدمحمدباقر صدر، در آثار گرانقدر خود همچون «فلسفتنا»، «اقتصادنا»، «المدرسه الاسلامیه»، «الاسلام یقود الحیاه» مبانی و مسائل مرتبط با انقلاب را بیان می‌کند و نقش یک ایدئولوگ را در ترسیم افق حکومت اسلامی به عهده می‌گیرد. شهید صدر در کتاب «اسلام راهنمای زندگی» که در سال‌های پس از انقلاب نوشته، آن را تقدیم به ملت انقلابی ایران کرده و در بخشی از کتاب خود می‌نویسد: «امام خمینی (ره) در طرح شعار جمهوری اسلامی هدفی به جز ادامه دعوت پیامبران و استمرار نقش حضرت محمد (ص) و حضرت علی (ع) در برپایی حکومت الهی روی زمین نداشت.»

تکامل در حرکت‌های اجتماعی

شهید صدر اعتقاد داشت بررسی تحولات تاریخ نشانگر آن است که سیر تکاملی جامعه و فرد در رویدادهای تاریخی، به طور عمده دارای دو بعد اصلی است: ۱- حرکت به سمت زندگی بهتر، پیشبرد توسعه و افزایش مطلوبیت ۲- حرکت به سمت تعالی در افکار و بینش و تهذیب نفس. ایشان تحقق این دو بعد را هم‌عرض با دو عبارت «جهاد اصغر» و «جهاد اکبر» برمی‌شمرند که در روایات به آن اشاره شده است. به عبارتی کامیابی در میدان جهاد اصغر، زمینه‌ساز سعادت و استقلال دنیوی خواهد بود و جهاد اکبر، مسیر زندگی را به سوی بینش درست و خدایی شدن فرد و جامعه پیش می‌برد.

اندیشه صدر، یک حرکت تحول‌خواهانه مبانی اساسی دارد که شامل مواردی چون «وجود ایدئولوژی و مکتبی انسانی که به خواست فطری افراد پاسخ دهد و براساس بینش و تعقل استوار باشد»، «حاضر بودن امکانات و مقتضیات متناسب زمان»، «آزادی انسان به طوری که بتواند دست به انتخاب‌گری بزند» و «حرکت پیشروانه انسان به سوی تحول در اطراف خویش» است. برای تحقق این ارکان، شهید صدر وجود اسلام را بهترین منبع می‌داند که به نخستین شرط پاسخ داده است. همچنین در خصوص شرایط و مقتضیات، وی معتقد است سنن الهی تبیین‌گر ویژگی‌ها و اقتضائات هستند. از سوی دیگر آزادی انسان، موضوعی است که اسلام آن را هدیه‌ای به انسان برشمرده است. لذا مهم‌ترین قسمت در ایجاد یک تحول اجتماعی، پیشرفت و حرکتی است که باید به سمت افراد آن جامعه صورت گیرد. این حرکت مبتنی بر خردورزی، خروش احساسات و عواطف و نیز بسیج عملی ظرفیت‌ها و نیروی انسانی محقق می‌شود و یک انقلاب را رقم خواهد زد. در ادامه بیشتر به این عوامل اشاره خواهد شد.

مفهوم و ماهیت انقلاب

شهید صدر، در بحث پیرامون انقلاب، دو نوع نهضت را به صورت کلی برمی‌شمرد: گونه نخست، نهضت‌های اصلاح‌گرانه که ذات و ماهیت سیستم موجود را به طور کلی نفی نمی‌کنند و در صدد مرمت آسیب‌های وارد شده به این سامانه هستند. ایشان در خصوص اصلاح‌گری

نشریه مرکز بررسی‌های اسلامی

دوهفته‌نامه سیاسی، اجتماعی، فرهنگی

صاحب امتیاز و مدیرمسئول: سیدهدای خسروشاهی

نشانی: قم / خیابان شهدا (مفغانیه) / نبش ممتاز

تلفکس: ۳۷۷۴۱۴۲۳ صندوق پستی: ۱۳۶ چاپ: ولیعصر

سایت‌های مرکز

مرکز بررسی‌های اسلامی: www.iscq.ir

استاد خسروشاهی: www.khosroshahi.org

کلیه شروق: www.ketab.ir/shorough

پست الکترونیکی: besatonline@gmail.com

گزارش خبرگزاری فارس درباره وضعیت کتابخانه‌ها در پردیسان و توضیح مرکز بررسی‌های اسلامی در این زمینه

ادامه از صفحه اول

وی با تأکید بر اینکه دستگاه‌های فرهنگی استان قم باید در راستای ساخت کتابخانه عمومی در منطقه پردیسان مشارکت داشته باشند، مطرح کرد: اکنون نیز در برخی از نقاط شهر مقدس قم کتابخانه‌های جدید در حال احداث است که شهرداری قم نسبت به ساخت و اجرا این پروژه‌های عمرانی نگاهی ویژه داشته است.

اما سوال این‌است که آیا مسؤولان شهری و فرهنگی استان با توجه به ضرورت‌های فرهنگی و اجتماعی حال حاضر و همچنین نیاز شهروندان چرا قبل از شروع انبوه‌سازی شهرک پردیسان برای این خلاء فرهنگی یعنی احداث کتابخانه عمومی چاره‌اندیشی نکردند؟ آیا کتابخانه مانند مسجد و درمانگاه از نیازهای یک شهر نیست؟

در شرایط فعلی باید ضعف مدیریتی ادوار گذشته جبران شدند چراکه فراموشی چنین خلأهای فرهنگی به هیچ صورت قابل اغماض نیست.

بعثت:

ضمن نقل گزارش خبرگزاری فارس درباره نیازهای فرهنگی منطقه پردیسان و ضرورت احداث کتابخانه‌های متعدد برای استفاده ده‌ها هزار نفر از طلاب محترم و قشرهای مختلف، لازم به توضیح است که هم اکنون «کتابخانه عمومی مرکز بررسی‌های اسلامی» در قلب منطقه و در پنج هزار متر زمین و چهار هزار متر زیربنا، با پنجاه هزار جلد کتاب علاوه بر تفسیر، فقه، اصول و حدیث، در همه زمینه‌های: ، علوم انسانی، فلسفی، تاریخی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، هنری، ادبی و... طبق برنامه، همه‌روزه، صبح‌ها برای استفاده بانوان و عصرها برای بهره‌مندی آقایان در اختیار عموم قرار دارد.

لازم به یادآوری است که این کتابخانه بدون دریافت کمک از منابع دولتی، با هزینه شخصی ساخته شده و برای استفاده عموم وقف شده است. و همانطور که اشاره شد، «ماهیت منابع این کتابخانه» فقط دینی و حوزوی نیست و دوستانی که چنین تصویری دارند، با مراجعه به کتابخانه متوجه خواهند شد که این کتابخانه یکی از غنی‌ترین و متنوع‌ترین کتابخانه‌های عمومی غیردولتی در «قم» است.

و البته معلوم نیست که چرا متصدیان محترم، برای تأسیس کتابخانه‌ای که هنوز زمین آن را تحویل نگرفته‌اند، مکرر و در صاحب‌های متعدد بر به بی اهمیت جلوه دادن کتابخانه موجود اصرار دارند... امیدواریم که دوستان بتوانند نخست زمین مناسبی را به دست آورند! و سرانجام نه یک کتابخانه، بلکه چندین کتابخانه دیگر در پردیسان بسازند و با همکاری نزدیکتری داشته باشند.

تبلیغ دین؛ بالاترین وظیفه

این آیه و حضرت فاطمه زهرا(س) را دریافت. ایشان افزودند: به یقین منظور از بیت، خانه است نه مسجد، چرا که مصادیق واژه بیت کاملاً مشخص و معلوم است. از حضرت محمد(ص) سؤال شد که آیا خانه امیرالمؤمنین علی(ع) و حضرت زهرا(س) نیز جزو بیوت‌الله هستند و ایشان فرمودند بله.

آیت الله سبحانی ادامه دادند: اگر بخواهیم الگویی کامل و جامع به نسل جوان امروز معرفی کنیم، حضرت فاطمه(س) یکی از بهترین اسوه‌ها به شمار می‌روند و در حقیقت، نشان دادن نمونه و الگو، یکی از روش‌های مهم تربیتی در اسلام و روانشناسی به شمار می‌رود. ایشان به موضوع اعزام مبلغان در ایام فاطمیه و دیگر مناسبت‌های مذهبی پرداختند و افزودند: محتوای منبر باید برگرفته از قرآن و حدیث ائمه اطهار(ع) باشد، البته این بدان معنا نیست که از علوم دیگر بهره‌گیری، بلکه می‌توان از اشعار و داستان‌های مفید و مناسب استفاده کرد اما همه اینها در راستای تبیین معارف قرآنی باشند.

استاد برجسته حوزه علمیه قم، خشوع و خضوع الهی را یکی دیگر از ویژگی‌های لازم برای مبلغان امور دینی دانستند و گفتند: مبلغان واقعی، از بیان حقایق و سخنان خداهراسی ندارند و آنچه باید را می‌گویند.

آیت‌الله سبحانی با اشاره به دوران تحصیل و تلمذ خود نزد امام خمینی(ره) عنوان کردند: زمانی قصد رفتن برای تبلیغ را داشتم و خدمت امام عرض کردم این منابر، ما را از تحصیل باز می‌دارند، ولی ایشان فرمودند هیچ وظیفه و تکلیفی برای روحانیون بالاتر از تبلیغ نیست.

این مرجع تقلید با تأکید بر بهره‌گیری مبلغان

رسا: مراسم رونمایی از جلد‌های ۲۱ تا ۲۵ «موسوعه الامامه فی نصوص اهل السنة» درباره زندگانی سیره اخلاقی، سیاسی، اجتماعی، فضایل حضرت زهرا(س) با حضور حجت الاسلام والمسلمین سید محمد مرعشی مدیر کتابخانه آیت الله مرعشی در نمایشگاه کتاب دین قم برگزار شد. حجت الاسلام والمسلمین مرعشی نجفی در این مراسم با بیان اینکه آیت الله مرعشی در اهل بیت فانی بودند و خود را خادم ائمه اطهار(ع) معرفی کرده‌اند، گفت: «موسوعه الامامه فی نصوص اهل السنة» اثری ماندگار و منحصر به فرد از حضرت آیت الله سید شهاب الدین مرعشی نجفی است و علمای اهل سنت نیز از این موسوعه استقبال خوبی کرده‌اند.

حجت الاسلام والمسلمین مرعشی نجفی با بیان اینکه تمام جلد‌های این مجموعه جدید از منابع اهل سنت درباره اهل بیت نقل شده است، گفت: این موسوعه مقام برتر کتاب سال حوزه و کتاب سال جمهوری اسلامی ایران را کسب کرده است و نسخه‌های این موسوعه در کشورهای دیگر نیز عرضه شده و با استقبال آنها مواجه شده است.

حجت‌الاسلام محمد جواد محمودی از پژوهشگران این موسوعه با بیان اینکه در صدر اسلام نقل و کتابت حدیث از اهل بیت ممنوع شده بود، گفت: با این وجود، تولید ۵ جلد درباره سیره اخلاقی، سیاسی، اجتماعی و مناقب و فضایل حضرت زهرا(س) از منابع اهل سنت تا قرن هفتم هجری، فعالیت پژوهشی سخت، برجسته و مهمی است.

وی درباره پیشینه موسوعه الامامه فی نصوص اهل السنة گفت: علامه حلی کتاب «نهج الحق و کشف الصدق» را درباره اثبات ولایت حضرت علی(ع) نوشته‌اند و دو قرن بعد فردی با عنوان روزبهان ردی بر این کتاب نوشت، از این رو شهید قاضی نورالله شوشتری در پاسخ به آن، کتاب «احقاق الحق و ازهاق الباطل» نوشت و همچنین حضرت آیت الله سید شهاب الدین مرعشی نجفی

حضرت آیت‌الله جعفر سبحانی در همایش بزرگ فاطمیه ویژه مبلغان اعزامی سازمان اوقاف به سراسر کشور در ایام فاطمیه، که در مدرسه امام کاظم(ع) برگزار شد، باتشکر از سازمان اوقاف به دلیل اعزام مبلغان متخصص به سراسر کشور اظهار داشتند: درباره حضرت زهرا(س) سخن فراوان است، اما در سوره مبارکه «نور» می‌خوانیم که اراده الهی بر این تعلق گرفته بیوت الهی رفعت پیدا کنند، بیوتی که خداوند توصیف می‌فرمایند، بر اساس روایتی از حضرت محمد(ص)، خانه‌های انبیای الهی هستند و البته برخی مفسرین، مساجد را مصداق آن دانسته‌اند و البته باید ارتباط میان

معرفی کتاب

خمس در عصر پیامبر

دولت اسلامی که جامع‌ترین شکل آن در زمان شخص حضرت رسول اقامه و برپا شده است، حکومتی است که در همه موارد زندگی مبنی اجتماعی-اقتصادی برنامه دارد. علمی که این موضوع را به طور تفصیل مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد، علم فقه و حقوق اسلامی است که مجتهدان و عالمان دین به تشریح آن پرداخته‌اند. خمس و موارد آن، یکی از مبانی اقتصاد اسلامی است که مسائل اقتصادی و حل مسئله فقر در آن مطرح می‌شود. کتاب «خمس در عصر پیامبر، و پاسخ به برخی شبهات» از آیت الله حاج شیخ یحیی دوزدو زانی تبریزی مطرح شده است. ایشان در درس خارج فقهی خود، این مسئله را در زمان پیامبر اسلام، مطرح ساخته‌اند و به این نکته تأکید دارند که چرا اهل سنت و حاکمان اسلامی بعد از رحلت پیامبر «مسئله خمس» را فقط در یک مورد «غنائم جنگی» انحصار کرده‌اند و دیگر موارد آن را نادیده گرفته‌اند.

کتاب در سطح بالایی برای فضلاء طلاب حوزه علمیه القاء شده است که مورد استفاده عالمانه فاضلان دینی است. اما در لابه لای مباحث فقهی، مطالب و مسائل مهم کلامی و اعتقادی نیز (که) احیاناً مورد سوءاستفاده غالبان بوده است) مطرح گردیده و جای آن داشت که این مباحث از سوی فقیه صاحب نظری مورد بحث و بررسی قرار گیرد که احیاناً جلوگیری موارد شبهه‌ناک بسیاری از مسائلی باشد که در محافل غالبان و احیاناً جاهلان و گرایش‌های انحرافی، مطرح می‌باشد. عناوین محتوا و مباحث مطرح شده در کتاب چنین است:

۱. تاریخ خمس آیا پیامبر اهدافی داشت؟ . املاک حضرت زهرا و برخورد با آنها.
۲. خمس و اهل سنت و شبهات خمس در میان اهل سنت . خمس در منابع اهل سنت .
۳. نامه‌ها و فرمان‌های پیامبر و... .
۴. خمس در مکتب وحی و منابع شیعی . عبادات مالی در قرآن . زکات و صدقات .
۵. آیه خمس و غنائم، انحصار و یا توسعه آن .
۶. خمس در دوره حضرت صادق علیه السلام .
۷. بررسی نظریه «تفویض» و اقسام آن و نوع مطلوب و معقول تفویض .

۸. نقد نظریه تفویض . و معنای صحیح آن . جالب اینکه مؤلف محترم مبحثی جامع نیز در مورد مسئله علم غیب را مطرح می‌کند که برای خواننده به ویژه طلاب فاضل بسیار مفید و جالب است . کتاب عمق مطالعه و دقت نظر فقهی و علمی صاب اثر را نشان می‌دهد .

کتاب «خمس در عصر پیامبر» در تیراژ ۱۰۰۰ نسخه در ۱۶۷ صفحه، از سوی «همراز قلم» قم انتشار یافته است .

لازم به یادآوری است که کتاب با تقریر و تحقیق جناب حجت الاسلام سید جمال الدین باستانی تنظیم یافته است .